

กลวิธีการแปลมุกตลกจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน
ในบทบรรยายใต้ภาพของภาพยนตร์เรื่อง “หอแต๋วแตก”
Humor Translation Strategies from Thai to Chinese
in Film Subtitles of “Oh My Ghost”

ภัทรพงศ์ คงวัฒนา¹, ธนัทธากุล พรทิพย์พานิช², ชูเจิน นง³, วิรัช เวโรจน์ฤดี⁴

มินตรา แซ่แต้⁵, อัญชลีพร นามวงษา⁶, ภควดี จริยา⁷, ธนวรรณ บัวขาว⁸

Pattarapong Kongwattana^{*1}, Thanatthakul Phornthipphayaphanit², Shuzhen Nong³, Virat Werojrueedee⁴

Mintra Saetae⁵, Aunchaleeporn Namwongsa⁶, Phakhawadee Jariya⁷, Tanawan Buakhaw⁸

ภาควิชาวิทยาการภาษาและวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย

Department of Language Sciences and Cultures

Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Thailand

shenpeng.pk@gmail.com^{*1}, thanatthakul.ph@ku.th², shuzhen.n@ku.th³, virat.w@ku.ac.th⁴

mintra.sart@ku.th⁵, aunchaleeporn.na@ku.th⁶, nathanicha.j@ku.th⁷, tanawan.bu@ku.th⁸

Received: 14 October 2025

Revised: 12 January 2026

Accepted: 6 May 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างมุกตลกและกลวิธีการแปลมุกตลกจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน โดยมีขอบเขตการศึกษาจากบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนเรื่อง “หอแต๋วแตก” ภาค 2-5 ผลการศึกษาการแปลมุกตลกจากบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนพบกลวิธีที่ใช้ในการแปลมุกตลกทั้งหมด 7 กลวิธีด้วยกัน ได้แก่ 1) การแปลตรงตัว 2) การถอดความ 3) การแทนที่วัฒนธรรม 4) การสร้างคำใหม่ 5) การเพิ่มความ 6) การละ และ 7) การขยายความ พบมุกตลกในภาพยนตร์รวมทั้งสิ้น 44 มุกตลก และกลวิธีที่ใช้ในการแปลมุกตลกในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต๋วแตก” ที่พบมากที่สุดได้แก่ 1) การขยายความ ร้อยละ 28.48 2) การแปลตรงตัว ร้อยละ 25.95 3) การถอดความ ร้อยละ 19.62 4) การเพิ่มความ ร้อยละ 8.86 5) การสร้างคำใหม่ ร้อยละ 10.13 6) การแทนที่วัฒนธรรม ร้อยละ 4.43 และ 7) การละ ร้อยละ 2.53 ตามลำดับ โดยผลการศึกษาพบว่ากลวิธี

การขยายความเป็นกลวิธีที่เป็นการประนีประนอมระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง ในขณะเดียวกัน
การแปลตรงตัวเป็นกลวิธีที่ใช้กับการแปลมุกตลกเชิงวัฒนธรรมที่สามารถเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมา

คำสำคัญ: บทบรรยายใต้ภาพ มุกตลก การแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน

Abstract

This study aims to analyze the strategies employed in creating and translating humor from Thai into Chinese, focusing on the Chinese subtitles of the film series Hor Taew Tak parts 2–5. The analysis identified a total of seven strategies used in the translation of humorous elements: (1) literal translation, (2) paraphrasing, (3) cultural substitution, (4) neologism, (5) addition, (6) omission, and (7) amplification. A total of 44 instances of humor were found in the films. Among the translation strategies, amplification was used most frequently (28.48%), followed by literal translation (25.95%), paraphrasing (19.62%), substitution (8.86%), neologism (10.13%), cultural substitution (4.43%), and omission (2.53%), respectively. The findings suggest that amplification serves as a compromise strategy between the source and target languages, while literal translation is often employed when rendering culture-related humor that can be easily understood in a straightforward manner.

Keywords: Subtitles, Humor, Translation from Thai to Chinese

บทนำ

ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของไทย ภาพยนตร์ตลกถือเป็นหนึ่งในผลงานการผลิตที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างมาก ซึ่งปรัชญา ปิ่นแก้ว ผู้อำนวยการผลิตของบริษัทบาแรมยู จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า “หนังตลกกับหนังผยองครองแชมป์ เพราะเป็นหนังที่ค่อนข้างทำเงินได้ แต่ในขณะเดียวกันผู้คนที่พร้อมที่จะเบื่อบทภาพยนตร์ 2 แนวนี้อยู่ตลอดเวลา ทำให้การผลิตภาพยนตร์ตลกในแต่ละครั้ง จำเป็นต้องมีการใส่เนื้อหาสดแทรกที่มีประเด็นหลากหลายสามารถนำไปพัฒนาสังคมได้ ถ้าผู้ชมก้าวไปข้างหน้า ตัวหนังจะก้าวตามไปด้วย” (พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, 2555, หน้า 9)

ภาพยนตร์เรื่อง “หอแตัวแตก” ถือว่าเป็นภาพยนตร์ตลกของไทยที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยในภาคแรก “หอแตัวแตกแหกนกะคะ” สามารถสร้างรายได้มากถึง 89.24 ล้านบาท และตอกย้ำความนิยมอีกในภาคที่

2 “หอแต้วแตก แหกต่อไม่รอแล้วนะ” ที่สร้างรายได้มากถึง 111.58 ล้านบาท และเป็นภาคที่มีรายได้สูงที่สุดในจักรวาลหอแต้วแตก (กรุงเทพมหานครออนไลน์, 2563) ซึ่งเนื้อหาหลักของภาพยนตร์ “หอแต้วแตก” เป็นเรื่องราวของเจ้าของหอพักที่ชื่อเจ้แต้วกับเจ้มดดำ และผีแพนเค้กที่ต้องมาพบกับเรื่องราวลึกลับน่าขนลุกพร้อมกับความตลกขบขันที่เกิดขึ้นภายในหอพักชาย ความน่าสนใจของเนื้อหาภาพยนตร์ “หอแต้วแตก” คือมีการนำประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นในยุคนั้น ๆ มาสร้างเป็นภาพยนตร์ในแต่ละภาค โดยประเด็นสำคัญที่ปรากฏในภาพยนตร์มักจะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางเพศ ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง และศาสนา ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้สามารถครองใจผู้ชมชาวไทยได้เป็นอย่างดี จนสามารถสร้างภาคต่อจนถึงปัจจุบัน รวม 9 ภาค โดยผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ได้ขนานนามภาพยนตร์เรื่องหอแต้วแตกว่าเป็น “พงศาวดารแห่งประเทศไทย” (เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์, 2564)

อย่างไรก็ดีในพ.ศ. 2561 แอปพลิเคชัน Netflix ได้มีการนำภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก ภาคที่ 2-5” ได้แก่ หอแต้วแตกแหกกระเจิง หอแต้วแตกแหวกขมิ้น หอแต้วแตกแหกมั่วกมั่วก และหอแต้วแตกแหกนะกะ มาฉายบนแอปพลิเคชัน Netflix โดยมีบทบรรยายใต้ภาพ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ซึ่งจากการแปลบทบรรยายใต้ภาพเรื่อง “หอแต้วแตก” จะสังเกตได้ว่า บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน โดยเฉพาะส่วนเนื้อเรื่องที่เป็นมุกตลกมีการแปลความหมายไม่ตรงกับภาษาไทยมากที่สุด ดังในตัวอย่าง (1) และ (2) ต่อไปนี้

- (1) แพนเค้ก : นี่ฝรั่งหรอเนี่ย ต้องการพริกเกลือไหมคะ you want จิ้ม จิ้มพริกเกลือ ?
บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน : 他是法国人吗? 你喜欢吃薯条吗? 想不想配沾酱?
แปลเอาความ : เขาเป็นคนฝรั่งเศสไหม ? คุณชอบกินเฟรนช์ฟรายส์ไหม ? อยากไม่อย่างจิ้มซอส ?

คำอธิบายจากประโยคข้างต้นนี้คือ ภาษาจีนมีการเปลี่ยนความหมายไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน จึงเกิดการเปลี่ยนคำและความหมายจาก “ฝรั่ง” ที่หมายถึงชาวต่างชาติ กลายเป็น “ชาวฝรั่งเศส” และ “ฝรั่ง” ที่หมายถึงผลไม้ กลายเป็น “เฟรนช์ฟรายส์”

- (2) แพนเค้ก : คุณเห็นอี่ฮั้งราซุสามตัวที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ไหมคะ ?
บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน : 你有没有看到那三个刚搬来的老太婆?
แปลเอาความ : คุณเห็นหรือไม่เห็นผู้หญิงแก่สามคนนั้นที่เพิ่งย้ายมา ?

คำอธิบายจากประโยคข้างต้นนี้คือ ภาษาจีนมีการเปลี่ยนความหมายจาก “อิงราชบุรี” เป็น “ผู้หญิงแก่” เพราะไม่มีวัฒนธรรมที่ตรงกัน

จากตัวอย่าง (1) และ (2) จะเห็นได้ว่า หากผู้ชมภาพยนตร์ชาวจีนต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่องผ่านบทแปลเหล่านี้ อาจจะเข้าใจความหมายและบริบทของเนื้อเรื่องที่เป็นมุกตลกไม่เหมือนกันกับผู้ชมภาพยนตร์ชาวไทย ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างมุกตลก และกลวิธีการแปลมุกตลกผ่านบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนของภาพยนตร์เรื่อง “หอแต๋วแตก” คณะผู้วิจัยจึงหวังว่าผลของการศึกษาจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแปลมุกตลกที่อาจจะทำให้การแปลมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้ชมภาพยนตร์ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยยกระดับการแปลคำศัพท์เฉพาะในภาษาไทยให้เป็นภาษาจีนได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลมุกตลกจากบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนในภาพยนตร์เรื่องหอแต๋วแตกภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ เนื่องจากปัญหาทางด้านลิขสิทธิ์จึงทำให้คณะผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการแปลมุกตลกจากบทบรรยายใต้ภาพยนตร์ เรื่อง “หอแต๋วแตก” ในภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix เท่านั้น

การทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีประเภทมุกตลก กลวิธีการสร้างมุกตลก กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายใต้ภาพ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างต้นฉบับภาษาไทยและบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีความขบขัน (Humors) ได้มีการศึกษาและได้รับแรงบันดาลใจจากนักปรัชญาหลายท่าน รวมถึงได้มีการเสนอทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีความขบขันของ Aristotle และ Plato เชื่อในทฤษฎีความเหนือกว่า (Superiority) ที่กล่าวว่าการขบขันเป็นเรื่องราว หรือการกระทำที่ไม่ดี เนื่องจากความขบขันเกิดขึ้นจากความทุกข์ของผู้อื่นเหมือน Quintilian ที่มองว่าเรื่องตลกเป็นการดูถูก และไม่เพียงแต่สร้างความขบขัน แต่ก่อให้เกิด

ความอับอาย ดังนั้น เรื่องตลกจึงเปรียบเสมือนการเยาะเย้ย ในทางกลับกัน Freud เชื่อว่าความขบขันเป็นสิ่งที่ดี เป็นกลไกที่สามารถใช้คลายเครียดได้ เขาเชื่อในทฤษฎีการปลดปล่อย (Release theory) ส่วน Bergson เชื่อในทฤษฎีความไม่เข้ากัน (Incongruity theory) (อนัญญา จริยรังษีสรัดนา, 2559, หน้า 10) ต่างจาก Attardo ที่เชื่อในทฤษฎีความขบขันทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) ทฤษฎีความไม่เข้ากัน (Incongruity theory) 2) ทฤษฎีกลุ่มความเหนือกว่าและการทำให้ต่ำต้อยกว่า (Superiority and degradation) 3) ทฤษฎีการปลดปล่อยและผ่อนคลาย (Release theory)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยอ้างอิงทฤษฎีของ Attardo (1994) พบว่าทฤษฎีความขบขันนั้นถูกแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ 1) ทฤษฎีความไม่เข้ากัน 2) ความเหนือกว่า การทำให้ต่ำต้อยกว่า และ 3) การปลดปล่อยและผ่อนคลาย

1) ทฤษฎีความไม่เข้ากัน (Incongruity theory) อารมณ์ขันเกิดจากความเข้ากันไม่ได้ ความไม่ลงรอยกัน หรือเป็นสิ่งที่ผิดไปจากมาตรฐานของสังคม กล่าวคือ ความไม่เข้ากันหรือความไม่ถูกกาลเทศะ การจับผิดการนำเสนอทางความคิด หรือสถานการณ์ที่ผิดแผกออกไปจากเดิม (ญาดา ชาญบัญชา, 2551, หน้า 10) โดยเน้นที่ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่ง Morreall (2009) ได้กล่าวว่าคำนิยามความบันเทิงสำหรับอารมณ์ขันว่า เป็นการเพลิตเพลินในการเปลี่ยนแปลงทางความคิด โดยทฤษฎีการสร้างมุกตลกแบบไม่เข้ากันสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ 3 กลวิธี ดังนี้

1.1) การประชดเหน็บแนม (Ironies) คือคำที่ผู้พูดมักจะกล่าวออกมาโดยมีความตรงกันข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งรูปภาษานั้นใช้เพื่อประชดประชันให้ผู้ฟังตกใจหรือแสดงความตลก โดยไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะโจมตีผู้ใด อีกนัยหนึ่ง คือสิ่งที่พูดกับความเป็นจริงขัดแย้งกันเอง การประชดเหน็บแนมจึงมีความคล้ายคลึงกับการแกล้งตลก แต่ส่วนที่ต่างกันคือการประชดเหน็บแนมจะส่งผลกระทบเชิงลบน้อยกว่าการแกล้งตลก (อนัญญา จริยรังษีสรัดนา, 2559, หน้า 18)

1.2) การเล่นคำ (Puns) คือการใช้ประโยชน์จากคำที่เขียนเหมือนกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน สัมผัสเสียง สัมผัสอักษร การผสมคำขึ้นมาใหม่ การใช้สำเนียงภาษาที่เพี้ยน เพื่อสร้างมุกตลก (อนัญญา จริยรังษีสรัดนา, 2559, หน้า 22)

1.3) การเสียดสี (Satires) คือการสร้างมุกตลกที่ผ่านการใช้คำพูดกระทบ ซึ่งผู้พูดมีเจตนาในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นด้วยการบ่งชี้ความผิดพลาด ความบกพร่อง หรือจุดอ่อน โดยใช้ถ้อยคำที่มีเจตนาซ่อนอยู่เพื่อแสดงถึงข้อบกพร่องนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งการเสียดสีนี้ก่อให้เกิดมุกตลก (อุมาภรณ์ สังขมาน, 2559, หน้า 171)

2) ทฤษฎีกลุ่มความเหนือกว่าและการทำให้ต่ำต้อยกว่า (Superiority and degradation) ตามคำนิยามของ ฌูดา ซาญบ์ญซี (2551) ได้กล่าวว่าทฤษฎีของแนวคิดนี้ คือ ทฤษฎีที่กล่าวถึงการดูหมิ่นเหยียดหยามฐานะหรือตำแหน่งที่ต่ำต้อยกว่าตน โดยผู้ที่หัวเราะจะมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่าเป็นความขบขันที่ได้มาจากความรู้สึกที่เหนือกว่าบุคคลอื่น Attardo (1994) ได้กล่าวถึงการใช้คำว่า “ความภูมิใจอย่างทันที” เป็นคำนิยามของความขบขันที่เกิดขึ้นภายใต้ทฤษฎีนี้ เมื่อมนุษย์เห็นผู้อื่นด้อยกว่าจะเกิดความภูมิใจในตนเองขึ้นอย่างทันที และก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกขบขันต่อผู้ที่ตนมองว่าด้อยกว่า ทั้งนี้สามารถเห็นได้จากหลายสถานการณ์ที่มนุษย์หัวเราะขบขันในความบกพร่องของผู้อื่น ซึ่ง Plato เชื่อว่า ความตลกขบขันมักจะเกิดขึ้นกับเรื่องราวไร้สาระไม่เข้าเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Aristotle ที่เชื่อว่าความขบขันเป็นเรื่องเหลวไหลและเป็นลักษณะหนึ่งของความน่าขง จึงเรียกนิยามความเหลวไหลนี้ ว่าความผิดปกติของรูปลักษณะประการหนึ่ง (อนัญญา จริยรังษีสิริตนา, 2559, หน้า 13) โดยทฤษฎีกลุ่มความเหนือกว่าและการทำให้ต่ำต้อยกว่าสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ 3 กลวิธี ดังนี้

2.1) การแดกดัน (Sarcasm) คือการใช้ถ้อยคำถากถางมีเป้าหมายเพื่อเยาะเย้ยบุคคลหรือสิ่งของสร้างความขบขันแบบก้าวร้าว ล่วงละเมิดผู้อื่น ให้ผู้ชมรู้สึกตลก (อนัญญา จริยรังษีสิริตนา, 2559, หน้า 23)

2.2) การล้อเลียน (Mocks) คือการนำประเด็นทางสังคม หรือวัฒนธรรมที่คนในสังคมรู้จักกันอย่างกว้างขวางมาล้อเลียนเพื่อสร้างความขบขัน (อนัญญา จริยรังษีสิริตนา, 2559, หน้า 19)

2.3) การหยอกล้อ (Teases) คือการใช้วาจาหรือวจนภาษาเพื่อการหยอกล้อหรือยั่วเย้าให้เกิดความโมโห และอับอายโดยเจตนา

3) ทฤษฎีการปลดปล่อยและผ่อนคลาย (Release theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการแสดงความรู้สึกผ่านการหัวเราะ เพื่อระบายความรู้สึกเมื่อประสบความสำเร็จในการพยายามกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ จึงทำให้เกิดการแสดงออกทางกายผ่านการยิ้ม หัวเราะ ดีใจ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณตามธรรมชาติที่แสดงถึงความเป็นอิสระ

ฟรอยด์ (Freud, 1905/1960) นักทฤษฎีที่มีความสำคัญอีกท่านหนึ่งได้กล่าวในหนังสือ *Jokes and Their Relation to the Unconscious* ว่า อารมณ์ขันเป็นการปกป้องจิตใจรูปแบบหนึ่ง เขาเชื่อว่าการหัวเราะจะทำให้พลังใจได้รับการปลดปล่อยจากการกักเก็บความก้าวร้าวของมนุษย์ ที่มักจะถูกกดกลั้นด้วยสติสัมปชัญญะให้ความก้าวร้าวถูกเก็บไว้ภายในจิตใจ เมื่อเกิดเรื่องที่น่ายินดีขึ้นก็จะถูกปลดปล่อยออกมาในรูปแบบการหัวเราะอย่างมีความสุข นอกจากนี้ฟรอยด์ยังเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า เรื่องตลกส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องต้องห้าม (Taboo) ของสังคม เช่น ความตาย การมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับฟังเรื่องตลกจากเรื่องต้องห้ามเหล่านี้ ช่วยทำให้ผู้ที่รับฟังได้ปลดปล่อยสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจออกมา เพราะโดยปกติเป็นเรื่องที่ไม่สามารถพูดในชีวิตประจำวันได้

โดยทฤษฎีการปลดปล่อยและผ่อนคลายสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธี 3 กลวิธี ดังนี้

3.1) การเล่นตลก (Practical jokes) คือการกระทำที่มีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกิดความสนุกสนาน การเล่นตลกสามารถใช้เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุก หรือทำให้ผู้คนหัวเราะได้ มีความคล้ายคลึงกับการแก้ง โดยทำให้ผู้เล่นตลกหรือผู้ที่เป็นเป้าหมายรับรู้ถึงความตลกที่เกิดขึ้น

3.2) คำคม (Bon mots) คือการใช้ประโยคพูดเสริมเข้าไปในเนื้อความเพื่อเพิ่มอารมณ์และความตลก ซึ่งนำไปประกอบกับบริบทการแสดงในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยที่ความตลกไม่ได้เกิดขึ้นจากบริบทการแสดงเป็นหลัก แต่เป็นการแสดงตลกผ่านคำพูด ทำให้ผู้ตลกนั้นมีความสมบูรณ์ความในด้านของความตลกมากยิ่งขึ้น

3.3) การใช้คำต้องห้าม (Taboo) คือความตลกที่สร้างขึ้นผ่านการพูด การแสดงท่าทางที่มีลักษณะ หยาบคาย หยาบโลน หรือลามกอนาจารทั้งทางตรงและทางอ้อม

กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายได้ภาพ การแปล หมายถึง การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยการถ่ายทอดนั้นจะต้องทำให้อีกฝ่ายเข้าใจความหมายโดยนัยของเนื้อความที่พยายามสื่อออกมา ตรงตามกับผู้สื่อพยายามส่งต่อให้ผู้รับสื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

Hermansen and Anderson (2016) พบกลวิธีการแปล บทบรรยายได้ภาพเชิงขบขัน 10 กลวิธี ได้แก่

1) การยืมคำ (Direct transfer) คือการที่ภาษาปลายทางไม่ปรากฏคำเหมือนภาษาต้นฉบับ จึงมีการยืมคำมาเขียนไว้ในบทบรรยายการแปล เช่น Computer สามารถทับศัพท์เป็นคำว่า คอมพิวเตอร์

2) การแปลตรงตัว (Direct translation) คือการเปรียบเทียบการแปลทั้งสองภาษาให้ตรงกัน ทั้งความหมายและโครงสร้าง ซึ่งเป็นการแปลที่สามารถรักษาภาษาต้นฉบับไว้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

3) การรวมความ (Condensation) คือการรวมภาษาที่ใช้คำซ้ำซ้อนและแปลเป็นความหมายเดียวกันกับภาษาต้นฉบับ แต่คงความหมายสมบูรณ์ของภาษาต้นฉบับไว้

4) การถอดความ (Paraphrase) คือการตีความหมายของผู้แปลจะมีความแตกต่างจากต้นฉบับเล็กน้อย ผู้ชมจะไม่สามารถแยกความแตกต่างของความหมายได้อย่างชัดเจน (อนัญญา จริยรังษีรัตน, 2559, หน้า 36)

5) การแทนที่วัฒนธรรม (Adaption) คือการนำความคิดหรือแนวคิดในวัฒนธรรมต้นฉบับมาปรับให้เข้ากับบริบทของภาษาปลายทาง ผู้แปลยังคงแปลบทบรรยายได้ภาพตรงกับตัวเนื้อหา แต่ก็สามารถเปลี่ยนเนื้อความหมายให้แตกต่างจากต้นฉบับได้ (อนัญญา จริยรังษีรัตน, 2559, หน้า 36)

6) การสร้างคำใหม่ (Oblique translation) คือการสร้างคำขึ้นมาใหม่เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ใหม่ในภาษาปลายทาง โดยการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสังคมปลายทางไม่มีเหตุการณ์ หรือคำที่เหมือนกับประโยคต้นฉบับที่แปล

7) การเพิ่มความ (Substitution) คือการแปลคำเกินหรือเพิ่มเติมความหมายบางอย่าง เพื่อให้มีความหมายที่สอดคล้องตรงกับเหตุการณ์เนื้อเรื่องมากที่สุด โดยเน้นที่ความหมายของประโยคโดยรวม ไม่เน้นคำศัพท์เฉพาะตัว

8) การละ (Deletion) คือการแปลคร่าว ๆ หรือเป็นการแปลบางคำเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมต้นฉบับ ผู้แปลสามารถที่จะไม่แปลสิ่งนั้นได้ ถ้าผู้แปลมองว่าเรื่องที่ต้องการจะแปลนั้นไม่สามารถที่จะแปลได้

9) การขยายความ (Explication) คือการแปลเพื่อขยายความหมายโดยนัยที่แฝงอยู่ ให้ผู้ชมเข้าใจในความหมายของคำนั้นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

10) การรักษาโครงสร้าง (Calque) คือการแปลที่รักษารูปแบบโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับ ซึ่งถือเป็นกลวิธีแปลที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีความขบขันและกลวิธีการสร้างมุกตลก

Attardo (1994) ได้ค้นพบทฤษฎีความขบขัน โดยจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความไม่เข้ากัน (Incongruity) ทฤษฎีกลุ่มความเหนือกว่าและการทำให้ต่ำต้อยกว่า (Superiority and degradation) และการปลดปล่อยและผ่อนคลาย (Release) ประเภทความขบขันทั้ง 3 ประเภท มีกลวิธีการสร้างความขบขันทั้งหมด 12 วิธี ได้แก่ 1) คำคม 2) การเลียนแบบ 3) การประชดเหน็บแนม 4) มุกตลก 5) การล้อเลียน 6) ความไร้แก่นสาร 7) การเล่นตลก 8) การเล่นคำ 9) การแตกตื้น 10) การเสียดสี 11) การหยอกล้อ และ 12) การทำตามอารมณ์ จากการวิจัยพบว่าเป็นวิธีการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ในการนำเสนอเรื่องตลกที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน เป็นการให้ความหมายแบบกว้าง ๆ โดยไม่ได้มุ่งศึกษาหัวข้อกลวิธีใดกลวิธีหนึ่งเป็นพิเศษ แต่ศึกษาในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของตัวบทแต่ละชนิด (อนัญญา จริยรังษีรัตน, 2559, หน้า 2)

อนัญญา จริยรังษีรัตน (2559) ได้วิเคราะห์ประเภทความขบขัน กลวิธีการสร้างความขบขัน และกลวิธีการแปลบทบรรยายได้ภาพในภาพยนตร์เรื่อง “กวน มึน โฮ” และ “พี่มากพระโขนง” จากบทบรรยายได้ภาพภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ทฤษฎีความขบขันของ Attardo (1994) ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีทฤษฎี 3 ประเภท ได้แก่ ความไม่เข้ากัน (Incongruity) ความเหนือกว่า (Superiority) และการปลดปล่อยและผ่อนคลาย (Release) มีกลวิธีการสร้างความขบขันทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ 1) การแตกตื้น (Sarcasms) 2) การทำตามอารมณ์ (Whims) 3) การเล่นคำ (Puns) 4) การประชดเหน็บแนม (Ironies) 5) ความไร้แก่นสาร (Nonsenses) 6) การหยอกล้อ (Teases) 7) มุกตลก (Jokes) และ 8) การเล่นตลก (Practical jokes) จากการวิจัยพบว่าทฤษฎีความไม่เข้ากันถูกพบมากที่สุด เป็นเพราะเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ผู้เขียนนิยมใช้สร้าง

ความซับซ้อน และผู้คนสามารถรับรู้ความซับซ้อนมากกว่าทฤษฎีอื่น ดังนั้น ผู้ชมต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานของสังคมอยู่ก่อนแล้ว ทำให้ความซับซ้อนประเภทนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ง่าย

จากการศึกษาทฤษฎีความซับซ้อน 3 ประเภท และกลวิธีการสร้างมุกตลก 12 กลวิธีของ Attardo (1994) อ้างอิงจาก อนัญญา จริยรังษีรัตน (2559) คณะผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความซับซ้อนและกลวิธีการสร้างมุกตลกเหล่านี้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกมุกตลกแต่ละประเภท จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีและกลวิธีที่ถูกนำมาใช้ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเหมาะสมแก่การนำมาวิเคราะห์กลวิธีการสร้างมุกตลกเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับการทำงานวิจัยในครั้งนี้มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลมุกตลกในบทบรรยายใต้ภาพ

ในการศึกษาด้านกลวิธีการแปลนั้น ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันแนวทางการศึกษาการแปลมีการมุ่งเน้นการแปลที่มีลักษณะหรือวัฒนธรรมเฉพาะทาง โดยการศึกษาที่เกี่ยวข้องนั้นสามารถแบ่งเป็นสองด้านได้แก่ ด้านแรก คือ การศึกษาการแปลจากจีนเป็นภาษาไทย และด้านที่สองการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน ในด้านแรกนั้นพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ งานวิจัยของธัชพล พงศ์ประสิทธิ์ และเกวลี เพชรทิพย์ (2564) เป็นการศึกษาด้านการแปลภาษาจีน-ไทย ที่มุ่งวิเคราะห์ลักษณะและกลวิธีการแปลคำต้องห้ามซึ่งปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์วายจีนเรื่อง "รายนักรักเสพติด" ผลการศึกษาพบว่าคำต้องห้ามในซีรีส์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) คำหยาบ 2) คำต่ำ คำสับประมาท และคำดูหมิ่น 3) คำที่เกี่ยวข้องหรือมีเจตนาสื่อออกไปในเชิงทางเพศ 18+ โดยกลุ่มคำหยาบพบมากที่สุด ในด้านกลวิธีการแปลนั้นพบว่า กลวิธีการเทียบเคียงอารมณ์เป็นวิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดเพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติและเพิ่มอารมณ์ส รongลงมาคือการแปลตรงตามรูปภาษา กล ซึ่งมักใช้เมื่อบทบรรยายใต้ภาพทั้งภาษาต้นทางและภาษาปลายทางมีคำทางวัฒนธรรมที่ตรงกัน งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการแปลบทบรรยายใต้ภาพสำหรับซีรีส์ที่มีเนื้อหาเฉพาะกลุ่มและมีถ้อยคำโจ่งแจ้ง จำเป็นต้องอาศัยกลวิธีทางการแปลเพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงอารมณ์ของเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยของรัตมภ์ส มีสุข และบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2566) ได้มุ่งเน้นไปที่กลวิธีการแปลคำศัพท์เกม โดยเฉพาะ โดยศึกษาจากบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง ดุจดวงดาวเกียรติยศ ผลการวิจัยพบว่าผู้แปลเลือกใช้ทั้งกลวิธี การแปลเดี่ยวและกลวิธีการแปลแบบผสมผสาน แบ่งได้เป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) การแปลทับศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) การแปลแบบเอาความ และ 3) กลวิธีการแปลแบบละความ โดยพบว่ากลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การแปลทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่และเวลาจึงจำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์ งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นความ

ท้าทายของการถ่ายทอดคำศัพท์เฉพาะทางและบริบททางวัฒนธรรมจากภาษาจีนสู่ภาษาไทยในสื่อบันเทิงร่วมสมัย ที่แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้กลวิธีการแปลให้เข้ากับบริบทหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว

ในด้านการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับการแปลข้ามวัฒนธรรมนั้นพบการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยของประภัสร์ นกเลิศพันธุ์ และเกวลี เพชรทิพย์ (2567) ที่ศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลคำทางวัฒนธรรมซึ่งปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพละครเรื่อง บุพเพสันนิวาส ผลการศึกษาพบว่าคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ พบข้อผิดพลาดมากที่สุด ขณะที่ข้อผิดพลาดในการแปลสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ การแปลผิด การแปลขาด และการเลือกใช้คำไม่เหมาะสม โดยพบว่าการแปลผิด เป็นข้อผิดพลาดในการแปลมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการแปลบทบรรยายใต้ภาพละครย้อนยุคนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้เชิงลึกทั้งด้านภาษา ประวัติศาสตร์ และบริบททางวัฒนธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อนในการถ่ายทอดความหมายจากภาษาไทยสู่ภาษาจีน

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาการแปลวัฒนธรรมท้องถิ่น พบงานวิจัยของวีระชาติ ดวงมาลา และกนกพร นุ่มทอง (2565) ที่ศึกษาวิธีการแปลและข้อผิดพลาดในการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพภาพยนตร์เรื่อง “ร่างทรง” ผลการศึกษาพบว่าคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อมีสัดส่วนสูงที่สุด ในด้านกลวิธีการแปลนั้น พบกลวิธีการแปลตรงตัวถูกใช้มากที่สุด ในด้านข้อผิดพลาดในการแปลพบ 3 ลักษณะ คือ การแปลผิด การแปลเกิน และการเลือกใช้คำไม่เหมาะสม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการแปลบทบรรยายใต้ภาพที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกทั้งด้านภาษาและบริบททางวัฒนธรรมของทั้งภาษาต้น-ทาง และภาษาปลายทาง สอดคล้องกับพิมพ์ศุภางค์ เมตไตรพันธ์ (2566) ที่ได้ศึกษาการแปลบทบรรยายใต้ภาพในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคำและวลีทางด้านความเชื่อ ศาสนา และสิ่งเหนือธรรมชาติ ก่อให้เกิดท้าทายในการถ่ายทอดความหมายจากภาษาไทยสู่ภาษาอังกฤษ โดยผลการศึกษาพบว่าผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลทั้งในระดับคำและระดับประโยคอย่างหลากหลาย โดยกลวิธีที่พบมากที่สุดในระดับคำ คือการเทียบทางวัฒนธรรม รองลงมาคือการปรับความหนาแน่นและการคัดลอกคำในระดับคำ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการแปลคำทางวัฒนธรรมในสื่อภาพยนตร์นั้นผู้แปลมักเลือกใช้กลวิธีการเทียบทางวัฒนธรรมบ่อยที่สุด เพื่อให้ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจได้โดยไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติม และยังรักษาความเหมาะสมกับข้อจำกัดเชิงเทคนิคของบทบรรยายใต้ภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการแปลในบริบทวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมกลุ่ม LGBTQ+ (กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ) นั้นได้แก่ งานวิจัยของอริปัตย์ นิตยัณรา และกนกพร นุ่มทอง (2566) ที่วิเคราะห์ประเภทการเล่นคำและกลวิธีการแปลการเล่นคำส่อนัยทางเพศในบทบรรยายใต้ภาพของซีรีส์วายไทยเรื่อง “เพราะ

เรารู้กัน” ผลการศึกษาพบว่าการเล่นคำสอนัยทางเพศในภาษาต้นทางส่วนใหญ่เป็นคำพ้องรูปพ้องเสียง ขณะที่ภาษาปลายทางมักถ่ายทอดรูปแบบคำที่มีความใกล้เคียงของเสียงหรือรูป ในด้านกลวิธีการแปลนั้น กลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การแปลเสมือนว่าไม่ใช้การเล่นคำ รองลงมาคือ การแปลการเล่นคำในภาษาต้นทางโดยรักษาความหมายที่สำคัญเพียงอันใดอันหนึ่งเอาไว้ งานวิจัยชิ้นนี้สะท้อนให้เห็น ข้อจำกัดและความท้าทายของการถ่ายทอดนัยความหมายและอรรถรสทางวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะกลุ่ม จากภาษาไทยสู่ภาษาจีนในบริบทของสื่อบันเทิงร่วมสมัยอย่างชัดเจน

ในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง หอแก้วแตก ที่ถือเป็นการแปลวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มนั้น ได้แก่ งานวิจัยของพิสิษฐพัฒน์ ปัญญาเร็ว ทองเปลว และกนกพร นุ่มทอง (2566) ที่วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำตาของกะเทยในบทบรรยายใต้ภาพภาพยนตร์เรื่อง หอแก้วแตก จำนวน 3 ภาค ผลการศึกษาพบว่า ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีหลักสามประเภท ได้แก่ 1) การตัดคำ 2) การเปลี่ยนคำโดยไม่เหลือเค้าโครงเดิม และ 3) การแปลแบบแทนที่ โดยกลวิธีการแปลแบบแทนที่ถูกใช้มากที่สุด เพื่อช่วยต่อการอธิบายภาษาต้นทางและทำให้ภาษาฉบับแปลเข้าใจง่ายมากขึ้น งานวิจัยนี้สะท้อนข้อจำกัดของการถ่ายทอดภาษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งทำให้ผู้แปลจะต้องอาศัยความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี จึงจะถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า ในการแปลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในบริบทที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่อาจจะทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนได้ จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยด้านกลวิธีการแปลในบริบทสื่อบันเทิงข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการแปลคำทางวัฒนธรรม คำต้องห้าม คำศัพท์เฉพาะทาง โดยมักให้ความสำคัญกับความเหมาะสมทางวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง แม้จะมีงานวิจัยบางส่วนที่กล่าวถึงซีรีส์วายหรือภาพยนตร์ที่มีตัวละครเพศทางเลือก แต่ยังขาดการศึกษาที่เชื่อมโยงกลวิธีการแปลเข้ากับมิติอัตลักษณ์ทางเพศ วัฒนธรรม วัจนปฏิบัติศาสตร์ และบทบาทของภาษาในกระบวนการสร้างความหมาย ความตกลง อำนาจ และการต่อรองทางวัฒนธรรมของกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนหรือในบริบทเอเชียข้ามพรมแดน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ตัวบทภาพยนตร์ หอแก้วแตก ในฐานะที่เป็นตัวแทนวัฒนธรรมกลุ่ม LGBTQ+ ที่ผลิตมาแล้วหลายภาค ซึ่งจะสะท้อนปรากฏการณ์ทางภาษาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการแปล และโดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์ตลกกระแสหลัก ซึ่งนำไปสู่คำถามการวิจัยว่า มุกตลกของกลุ่ม LGBTQ+ ที่มีความเฉพาะในประเทศไทยนั้นจะสามารถถ่ายทอดไปสู่ภาษาจีนให้คนจีนเข้าใจได้อย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาข้อมูลแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) คัดเลือกมุกตลกจากภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ภาคที่ 2-5
- 2) จำแนกประเภทของมุกตลก โดยใช้หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์มุกตลกจากทฤษฎีความขบขัน และกลวิธีการสร้างความขบขันของอัทธราโด (Attardo, 1994)
- 3) รวบรวมบทบรรยายได้ภาพภาษาไทยและภาษาจีนจากแอปพลิเคชัน Netflix
- 4) นำบทบรรยายได้ภาพภาษาจีนที่ได้รวบรวมไว้มาแปลตรงตัว
- 5) วิเคราะห์กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายได้ภาพโดยใช้กลวิธีการแปลบทบรรยายได้ภาพของ Hermansen & Anderson (2016)
- 6) สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัย

กลวิธีการสร้างมุกตลกในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix

ผลการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการสร้างมุกตลกในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix ตามแนวคิดการสร้างความขบขันของอัทธราโด (Attardo, 1994) ที่มีกลวิธีการสร้างความขบขันทั้งหมด 12 วิธี ซึ่งพบในงานวิจัยของคณะผู้วิจัย 9 กลวิธี ได้แก่ 1) การเล่นคำ 2) การหยอกล้อ 3) การล้อเลียน 4) การใช้คำคม 5) การประชดเหน็บแนม 6) การเสียดสี 7) การเล่นตลก 8) การแตกดัน และ 9) การใช้คำต้องห้าม คณะผู้วิจัยพบว่า มุกตลกที่พบในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ทั้ง 4 ภาค มีทั้งหมด 44 มุกตลก โดยปรากฏ กลวิธีการสร้างมุกตลก 9 กลวิธี โดยมีตัวอย่างการคัดเลือกและการจำแนกมุกตลกดังต่อไปนี้

1) การเล่นคำ คือการใช้ประโยชน์จากคำที่มีหลายความหมายหรือคำพ้องเสียง เพื่อสร้างความตลกขบขัน โดยมีตัวอย่างดังนี้

(3) แพนเค้ก : นี่ใครนะ

เจ็ดยักษ์ : นี่ผัวฉัน

แพนเค้ก : ผัวเจ๊หรือ ?

เจ็ดยักษ์ : ใช่

แพนเค้ก : ตายย! นี่ฝรั่งหรือเนี่ย ต้องการพริกเกลือไหมคะ ? you want จิ้ม จิ้มพริกเกลือ ?

จากบทสนทนาตัวละครเจ็ดถูกตาแนะนำสามีชาวต่างชาติให้กับเพื่อนของตนได้รู้จักตัวละครแพนเค้กจึงเล่นคำ โดยใช้คำพ้องเสียงเกี่ยวกับคำว่า “ฝรั่ง” ที่หมายถึงผลไม้ กับ “ฝรั่ง” ที่หมายถึง ชาวต่างชาติ

2) การหยอกล้อ คือการใช้วาจา หรืออวัจนภาษา เพื่อการหยอกล้อหรือยั่วให้อีกฝ่ายโมโหและอับอายโดยเจตนา โดยมีตัวอย่างดังนี้

(4) แพนเค้ก : คุณเห็นอีจิ้งราชบุรีสามตัวที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ไหมคะ อีหน้าบาน ๆ นะคะ คุณอาจจะนึกหน้าไม่ออก คุณลองจินตนาการภาพคือ คนสามคนเอาหน้ามาเรียงต่อกันแล้วใหญ่กว่าสนามหลวงนะคะ

จากบทสนทนาจะเห็นได้ว่าตัวละครแพนเค้กมีการหยอกล้อโดยใช้วาจาที่มีเจตนาสร้างความเสียหายต่อฝ่ายตรงข้าม โดยกล่าวถึงรูปลักษณ์ภายนอกของอีกฝ่าย และเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของทั้งสามคนว่า มีลักษณะคล้ายกับอีจิ้ง เป็นชื่อเรียกสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกชนิดหนึ่ง มีรูปร่างคล้ายกับ ลำตัวอ้วนป้อม หัวเล็ก ขาสั้น ซึ่งถูกเลี้ยงอย่างแพร่หลายในจังหวัดราชบุรี อีกทั้งยังเปรียบเทียบว่าทั้ง 3 คน มีใบหน้าที่บ้านพอ ๆ กับสนามหลวง ซึ่งเป็นสนามขนาดใหญ่ที่มีเนื้อที่กว้างถึง 74 ไร่ 63 ตารางวา ทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาเกิดความเสียหาย อับอาย จนเกิดเป็นความตลกขบขันขึ้น

3) การล้อเลียน คือการนำประเด็นทางสังคม หรือวัฒนธรรมที่คนในสังคมรู้จักกันอย่างกว้างขวางมาล้อเลียน เพื่อสร้างความขบขัน โดยมีตัวอย่างดังนี้

(5) เจ๊แต้ว : ชั่วจริง ๆ เลย อีซ็อกการี

แพนเค้ก : ขอบคุนมากนะคะ ที่คุณเรียกฉันว่าซ็อกการี

จากบทสนทนาตัวละครแพนเค้กมีการล้อเลียนประโยค “ขอบคุนมากนะคะ ที่คุณเรียกฉันว่าซ็อกการี” จากภาพยนตร์เรื่อง “อีฝรั่ง คนเร่ร่อน” ที่ฉายในปี 2523 ซึ่งเป็นเรื่องราวของ “ฝรั่ง” สาวสวยที่พ่อแม่ได้เสียชีวิตไปตั้งแต่เธอยังเด็ก และต้องอาศัยอยู่กับพี่สาวคนโตที่คอยดูตาและเขี่ยนตีเธออยู่เป็นประจำ จนกระทั่งคุณประเทียบ ผู้มีศักดิ์เป็นภรรยาของญาติห่าง ๆ ได้นำเธอมาเลี้ยงดูและอบรมให้เป็นกุลสตรี แต่เธอกลับหมกมุ่นไขว่คว้าหาความรัก จนมีผู้ชายมากมายผ่านเข้ามาในชีวิต จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้ได้้นำประโยค “ขอบคุนมากนะคะ ที่คุณเรียกฉันว่าซ็อกการี” มาพูดซ้ำในบริบทของเพศที่ 3 เชิงล้อเลียน

4) การใช้คำคม คือการใช้ประโยคพูดเสริมเข้าไปในเนื้อความเพื่อเพิ่มอารมณ์และความตลก ซึ่งนำมาประกอบกับบริบทการแสดงในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยที่ความตลกไม่ได้เกิดขึ้นจากบริบทการแสดงเป็นหลัก แต่เป็นการแสดงตลกผ่านคำพูด ทำให้ผู้ตลกนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีตัวอย่างดังนี้

- (6) แพนเค้ก : โทษนะคะ ดิฉันไม่ง่าย
 แห่งทอง : ขอโทษครับ
 แพนเค้ก : แต่ก็ได้ไม่ยาก

จากบทสนทนาในบริบทของเหตุการณ์นี้มีการแสดงออกเพียงแค่ท่าทีที่อึดอัดของตัวละคร แต่ขาดความตลกที่สมบูรณ์ จึงมีการเสริมประโยคคำคมที่ว่า “ไม่ง่าย แต่ก็ไม่ได้ไม่ยาก” เข้ามา คำคมนี้แสดงถึงความหักมุมสามารถตีความหมายได้ว่าตัวละครแพนเค้กอนุญาต และเปิดทางให้ตัวละครแห่งทองสามารถเข้ามาจีบตนได้อย่างอ้อม ๆ เสริมสร้างให้เหตุการณ์นี้มีความตลกอย่างสมบูรณ์

5) การประชดเหน็บแนม คือคำที่ผู้พูดมักจะกล่าวออกมาโดยมีความหมายตรงกันข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง สามารถใช้แสดงออกถึงความไม่พอใจ ซึ่งรูปภาษานั้นใช้เพื่อประชดประชัน โดยไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะโจมตีผู้ใด การประชดเหน็บแนมมีความคล้ายคลึงกับการแดกดันมาก ส่วนที่แตกต่างคือการประชดเหน็บแนมจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบน้อยกว่าการแดกดัน โดยมีตัวอย่างดังนี้

- (7) เจ็ดดำ : อีเหี้ย
 เจ็ดขาว : เหี้ยหรือ ? หน้ากูเหมือนวรณุช พ่อ-แม่กูรู้เข้าคงภูมิใจ ลูกเขาหน้าเหมือนเหี้ย
จากบทสนทนาจะเห็นได้ว่าตัวละครเจ็ดขาวมีการตอบโต้คำพูดของเจ็ดดำ แม้ตัวละครเจ็ดขาวจะทราบอยู่แล้วว่าคำว่า “เหี้ย” เป็นคำด่า แต่เพราะต้องการที่จะตอบกลับตัวละครเจ็ดดำด้วยการประชดประชันเปรียบเทียบกับตนเองว่าเป็น “วรณุช ภริมย์ภักดี” ดาราสาวชื่อดังของประเทศไทย

ในกรณีนี้คำว่า “เหี้ย” สามารถสื่อความหมายได้สองกรณี คือ 1) “เหี้ย” หมายถึงคนที่แสดงพฤติกรรมเลวต่ำ หรือมีหน้าตาอัปลักษณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) 2) “เหี้ย” หมายถึงสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า “Varanus salvator” สกุล Varanus อ่านเป็นภาษาละตินว่า วารานัส ซึ่งคล้ายกับคำว่า วรณุช กระทรวงทรัพย์ากรและสิ่งแวดล้อมจึงเปลี่ยนชื่อจาก “วรณัส” เป็น “วรณุช” (Naresuan University Sustainable Development Goals, 2567)

6) การเสียดสี คือการพูดที่มีเจตนาเย้ยหยันความผิดพลาด และบ่งชี้ความบกพร่องหรือจุดอ่อนของผู้อื่น เช่น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ที่มักจะพบในการตูล้อเลียนการเมืองในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการสื่อสารเชิงความตลกมากกว่า โดยมีตัวอย่างดังนี้

- (8) แพนด้า : อู๋! พวกเจี้ยงไม่แต่งตัวกันอีกหรือคะ เดียวก็ไปดูไบไม่ทันหรอก
เจ๋มด้า : ไปเยี่ยมทักษิณหรือ?

จากบทสนทนามีการโยกคำว่า “ดูไบ” ชื่อเมืองในประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์กับ “ทักษิณ ชินวัตร” อดีตนายกรัฐมนตรีประเทศไทย เนื่องจากช่วงเวลาภาพยนตร์เรื่อง “หอแก้วแตก แหกกระเจิง” ออกฉายในโรงภาพยนตร์ เป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกันกับที่ “ทักษิณ ชินวัตร” โดนยึดอำนาจโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) หลังจากนั้น “ทักษิณ ชินวัตร” จึงต้องมีการลี้ภัยทางการเมืองไปยังเมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ทำให้บทสนทนานี้เป็นการล้อเลียนทางการเมืองเชิงขบขัน

7) การเล่นตลก คือการกระทำที่มีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกิดความสนุก การเล่นตลกสามารถใช้เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุก หรือทำให้ผู้คนหัวเราะได้ มีความคล้ายคลึงกับการแกล้ง โดยทำให้ผู้เล่นตลก หรือผู้ที่เป็นเป้าหมายรับรู้ถึงความตลกที่เกิดขึ้น โดยมีตัวอย่างดังนี้

- (9) แพนเค้ก : หนูจะตั้งชื่อมันว่า อีแต้ว
เจ้แต้ว : นั่นมันชื่อกู
แพนเค้ก : นั่นชื่อตุ๊กตาหนู
เจ้แต้ว : อ้อ
แพนเค้ก : อีแต้วอีตอแหล
เจ้แต้ว : หา มึงด่ากูหรือ
แพนเค้ก : หนูด่าตุ๊กตา
เจ้แต้ว : อ้อ แล้วไป
แพนเค้ก : อีเลว
เจ้แต้ว : หา! มึงด่ากูหรือ
แพนเค้ก : หนูด่าตุ๊กตาหนูเจ้

เจ้แต่ว : อ้อ ไม่เป็นไร

แพนเค้ก : หอย่าหาเรื่องสิอีสัตว์

เจ้แต่ว : อ้อ มึงด่าตุ๊กตา

แพนเค้ก : ด่ามึงนั่นแหละ หนูไปก่อนนะเจ้ อีดอก

เจ้แต่ว : มึงด่าตุ๊กตา?

แพนเค้ก : ด่ามึงนั่นแหละ

เจ้แต่ว : หลั ง ๆ ด่ากูเยอะนะ

จากบทสนทนานี้ ตัวละครแพนเค้กมีความรู้สึกขุ่นเคืองตัวละครเจ้แต่ว เนื่องจากตัวละครเจ้แต่วได้ให้สัญญาว่าจะซื้อตุ๊กตาบลายธี่ให้กับตัวละครแพนเค้ก แต่ตุ๊กตาที่ตัวละครแพนเค้กได้รับนั้นเป็นเพียงตุ๊กตาเด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ ราคาถูก ตัวละครแพนเค้กจึงมีความตั้งใจที่จะตั้งชื่อของตุ๊กตาให้ตรงกับชื่อของตัวละครเจ้แต่ว เพื่อแกล้งให้เกิดความสนุกสนาน จึงเกิดเป็นการตอบโต้กันไปมา ซึ่งการกระทำนี้สามารถสร้างความตลกให้กับผู้ชมได้

8) การแตกดัน คือการใช้ถ้อยคำถากถางมีเป้าหมายเพื่อเยาะเย้ยบุคคล หรือสิ่งของ ซึ่งมักเป็นไปอย่างรุนแรง เพื่อสร้างความตลกหรือเป็นคำพูดก้าวร้าวที่มีความตลก โดยมีตัวอย่างดังนี้

(10) เจ้มดดำ : พูดอย่างนี้มีพิรุณะ

พะยูน : พิรุณอะไร ฉันไม่เคยมีพิรุณกับใครนะ รู้ได้ไงว่าฉันมีพิรุณ ฉันว่าหักคอ มันดูเหี้ยมโหดเกินไป มันดูตายแล้วน่ากลัว อย่าเลย

เจ้แต่ว : ช่างเป็นคนที่มีจิตใจสะอาด ถึงแม้จะหน้าเหี้ย แต่จิตใจดี

จากบทสนทนาตัวละครเจ้แต่วพูดว่า “ช่างเป็นคนที่มีจิตใจสะอาด ถึงแม้จะหน้าเหี้ย แต่จิตใจดี” ในบริบทของเหตุการณ์นี้ เจ้แต่วไม่ได้มีความเคลือบแคลงใจเกี่ยวกับตัวละครพะยูน แต่มีเจตนาที่จะพูดแตกดันเกี่ยวกับบุคลิกภายนอกของอีกฝ่ายเพียงเท่านั้น

9) การใช้คำต้องห้าม คือความตลกที่สร้างขึ้นผ่านการพูด การแสดงท่าทางที่มีลักษณะหยาบคาย หยาบโลน หรือลามกอนาจารทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีตัวอย่างดังนี้

(11) เจ๊แต้ว : นี่

เจ๊แต้ว : โอ้ ไอโฟนสี่เด้

แพนเค้ก : เด้ไหนเล่า

แพนเค้ก : ไอโฟน 4 เอส

จากบทสนทนาจะเห็นได้ว่าตัวละครเจ๊แต้วเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเวลาพูดไทยจะติดสำเนียงจีนจึงออกเสียงคำว่า “เอส” เป็น “เด้” ที่หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ในภาษาไทย จึงเป็นการแสดงที่ออก ไปในทางทะเล่่งและหยาบคาย

กลวิธีการแปลมุกตลกจากบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix

ผลการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการแปลมุกตลกจากบทบรรยายใต้ภาพภาษาจีนในภาพยนตร์เรื่อง “หอแต้วแตก” ภาคที่ 2-5 วิเคราะห์กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายใต้ภาพ โดยใช้กลวิธีการแปลบทบรรยายใต้ภาพของ Hermansen & Anderson (2016) ที่มีกลวิธีการแปลบทบรรยายใต้ภาพ ทั้งหมด 10 กลวิธี ซึ่งพบกลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายใต้ภาพ ทั้งหมด 7 กลวิธี ได้แก่ 1) การขยายความ 2) การแปลตรงตัว 3) การถอดความ 4) การเพิ่มความ 5) การสร้างคำใหม่ 6) การแทนที่วัฒนธรรม และ 7) การละ โดยแสดงข้อมูลความถี่ที่พบ ดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1

กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายใต้ภาพ

กลวิธีการแปล	ความถี่ (ของกลวิธี)	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)
1 การขยายความ	45	28.48
2 การแปลตรงตัว	41	25.95
3 การถอดความ	31	19.62
4 การสร้างคำใหม่	16	10.13
5 การเพิ่มความ	14	8.86
6 การแทนที่วัฒนธรรม	7	4.43
7 การละ	4	2.53
รวม	158	100

จากการวิเคราะห์ประเภทมุกตลกพบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลมุกตลกในบทบรรยายได้ภาพรวม 7 กลวิธี ได้แก่ 1) การขยายความ 2) การแปลตรงตัว 3) การถอดความ 4) การเพิ่มความ 5) การสร้างคำใหม่ 6) การแทนที่วัฒนธรรม และ 7) การละ ตามลำดับ โดยกลวิธีการแปลมุกตลกที่ถูกพบมากที่สุดคือกลวิธีการขยายความ 45 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 28.48 เนื่องจากประเทศไทยและประเทศจีน มีวัฒนธรรมและการใช้ภาษาแตกต่างกัน ผู้แปลจึงมีการใช้กลวิธี การขยายความเพื่ออธิบายความหมาย บริบทของเหตุการณ์ และวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ ความหมายอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นกลวิธีที่สามารถคงความตลกไว้ได้มากที่สุด

กลวิธีการแปลตรงตัวถูกพบรองลงมา 41 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 25.95 เนื่องจากการแปลตรงตัว มักใช้กับโครงสร้างประโยคที่ไม่ซับซ้อน ประโยคที่มีการเกริ่นนำมุกตลก หรือการแสดงท่าทางตลกของตัวละครชัดเจนอยู่ก่อนแล้ว จึงสามารถใช้กลวิธีการแปลตรงตัว เมื่อแปลเป็นภาษาจีนความตลกจึงหายไป

โดยมีรายละเอียดตัวอย่างกลวิธีการแปลมุกตลกจากบทบรรยายได้ภาพภาษาจีนในภาพยนตร์เรื่อง “หอแตรแตก” ภาคที่ 2-5 บนแอปพลิเคชัน Netflix ดังต่อไปนี้

1) การขยายความ คือการแปลเพื่อขยายความหมายโดยนัยที่แฝงอยู่ ให้ผู้ชมเข้าใจในความหมายของคำนั้นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีตัวอย่างดังนี้

(12)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายได้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
เจ้แต้ว	อาโคย ย่อตัวลง เดี่ยวแม่จะเหยียบ <u>โคย</u>	阿辉，你跪着我要 อาโคย คุณ คุณเข่า ไว้ ฉัน ต้อง 踩在 <u>你</u> 身上。 เหยียบ ที่ คุณ บนร่างกาย	อาโคย คุณเข่าลงฉันจะเหยียบ <u>บนตัว</u> <u>คุณ</u>

ในบริบทนี้ตัวละครเจ้แต้วจะป็นขึ้นไปเพื่อแอบฟังนักเรียน จึงให้ตัวละคร “อาโคย” ย่อตัวลงเพื่อที่จะได้ป็นขึ้นไป ซึ่งประโยคนี้จัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการเล่นคำ โดยเป็นการเล่นคำพ้องเสียง “โคย” ที่เป็นชื่อตัวละครกับ “โคย” ที่หมายถึงอวัยวะเพศชาย เมื่อแปลเป็นภาษาจีน ผู้แปลจึงใช้กลวิธีการขยายความออกมาเป็น “你身上” แปลว่า บนตัวคุณ

(13)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
แพนเค้ก	สู้ลูกก็ไม่ได้นี่ ลูกเทพ	我 女儿 优秀 多于 ฉัน ลูกสาว ยอดเยี่ยม มากกว่า 天使娃娃。 ตุ๊กตานางฟ้า	ลูกสาวฉันเลิศกว่าอีกนี้ตุ๊กตา นางฟ้า

ในบริบทนี้ตัวละครแพนเค้กได้นำตุ๊กตา “ลูกเทพ” ออกมาแนะนำว่าเป็นลูกสาวของตนเอง ทำให้ตัวละคร
เจ้แต้วเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็น “ลูกของเทพ” เป็นการเล่นคำพ้องรูป จึงถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลก
การเล่นคำ ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลขยายความ “ลูกเทพ” เนื่องจาก “ลูกเทพ” ในบริบทวัฒนธรรมไทย
มีความหมายโดยนัยที่สื่อได้หลายแบบ ยกตัวอย่างเช่น ลูกเทพ ที่เป็นลูกของเทพ และตุ๊กตาที่คนไทยนิยมบูชา
จึงแปลความหมายโดยนัยของประโยคเหล่านี้ออกมา เพื่อให้ผู้รับชมได้เห็นสิ่งที่ประโยคต้องการจะสื่อ

2) การแปลตรงตัว คือการเปรียบเทียบการแปลทั้งสองภาษาให้ตรงกันทั้งความหมายและโครงสร้าง
ซึ่งเป็นการแปลที่สามารถรักษาภาษาไทยไว้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด โดยมีตัวอย่างดังนี้

(14)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
แววสวาท	ฉัน เป็นนางงามมะขามสาม ปีซ้อน	我 可是 蝉联 三年 的 ฉัน ก็คือ ช้อน 3 ปี ของ 罗望子 选美 皇后。 มะขาม ประกวด ราชนี	ฉัน...คือนางงามมะขามสาม ปีซ้อน

ในบริบทนี้ตัวละครแววสวาทได้พูดเพื่อที่จะเอาชนะคำพูดของอีกฝ่ายที่พูดกล่าวหาตน แต่ความรู้สึกที่
แท้จริงของแววสวาทไม่ได้รู้สึกจริงอย่างที่ตนพูด เป็นการพูดว่าตัวเองสวยเพื่อประชดประชันคำพูดของอีกฝ่าย
เพียงเท่านั้น จึงถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการประชดเหน็บแนม ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัว
เนื่องจากการแปลตรงตัวถูกใช้เมื่อการแสดงของตัวละครมีความชัดเจน และโครงสร้างในประโยคไม่ซับซ้อน

(15)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
แพนเค้ก	อินกระจอกเทศนี้ใครคะ	这只鸵鸟 是哪位 啊? นกกระจอกเทศตัวนี้ เป็น นี ใคร ค่ะ?	นกกระจอกเทศนี้เป็นใคร

ในบริบทนี้ตัวละครแพนเค้กมีการกล่าวเสียดสีตัวละคร ผอ.พรรณราย ว่ามีหน้าตาที่เหมือนกับ “นกกระจอกเทศ” อย่างเห็นได้ชัด จึงถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการเสียดสี จากภาษาจีนในตาราง จะเห็นได้ว่าผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัวในการรักษาความหมายและโครงสร้างไว้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

3) การถอดความ คือการตีความหมายของผู้แปล โดยจะมีความแตกต่างจากภาษาไทยเล็กน้อย ผู้ชมจะไม่สามารถแยกความแตกต่างของความหมายได้อย่างชัดเจน โดยมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

(16)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
เจ้แต้ว	<u>แต่งตัวเหมือน</u> น้ำนิ่งเลย	他 那样 好像 南宁。	เขา <u>ดูเหมือน</u> หนานหนิงมาก
	วะ	เขา แบบนั้น เหมือน หนานหนิง	

ในบริบทนี้ตัวละครเจ้แต้วเจอกับคนที่มีความคล้ายคลึงกับ “น้ำนิ่ง” (ตัวละครที่ปรากฏในหอแต้วแตก ภาคที่ 1 ที่ได้ตายไปแล้ว) จึงเกิดเป็นความตลกจากการกล่าวหาว่าตัวละครที่ถูกกล่าวถึงนั้นมีหน้าเหมือนผี ซึ่งเป็นการวิพากษ์วิจารณ์จุดด้อยหน้าตาของอีกฝ่าย จึงถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการหยอกล้อ ผู้แปลใช้กลวิธีการถอดความ “แต่งตัวเหมือน” ออกมาเป็น “ดูเหมือน” เนื่องจากโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทยในบริบทนี้มีโครงสร้างต่างกัน

4) การเพิ่มความ คือการแปลคำเกิน หรือเพิ่มเติมความหมายบางอย่าง เพื่อให้มีความหมายที่สอดคล้องตรงกับเหตุการณ์ในเรื่องมากที่สุด โดยไปเน้นที่ความหมายของประโยคโดยรวมไม่เน้นคำศัพท์เฉพาะตัว โดยมีตัวอย่างดังนี้

(17)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
เจ้แต้ว	โอ้โฮ! อีแพนเค้ก	小 松饼 真 可恶!	แพนเค้ก <u>น่ารังเกียจ</u> จริง
		เล็กแพนเค้ก จริงๆ น่ารังเกียจ	

ในบริบทนี้ตัวละครแพนเค้กได้การหยอกล้อโดยการใช้อาจารที่มีเจตนาขำขำให้อีกฝ่ายเกิดความโมโห โดยเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของทั้งสามคนว่ามีรูปลักษณ์คล้ายอึ่งอ่างและหน้าบาน ตัวละครเจ้แต้วได้ยื่นเข้าจึงพูดออกมาว่า “โอ้โฮ! อีแพนเค้ก” ซึ่งบทสนทนาถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการหยอกล้อ ผู้แปลใช้กลวิธีการเพิ่มความ เนื่องจากในภาษาจีนไม่มีคำว่า “อี” จึงทำให้ผู้ชมชาวจีนไม่เข้าใจความรุนแรงของคำในบริบทนี้

การเพิ่มคำว่า “真 可 恶 ” แปลว่า น่ารังเกียจจริง ๆ เข้ามาเพื่อเน้นย้ำถึงคำพูดเชิงลบและความรุนแรงของบริบทในประโยค

5) การสร้างคำใหม่ คือการสร้างคำขึ้นมาใหม่เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ใหม่ในภาษาจีน โดยการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นเมื่อภาษาจีนไม่มีเหตุการณ์ หรือคำที่ใช้เหมือนกับในสังคมไทย โดยมีตัวอย่างดังนี้

(18)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
เจ็ตวู	ไอ้ ไอโฟนสี่เด้ด	iPhone 死 s iPhone ตาย s	ไอโฟนตายเอส

ในบริบทนี้ มีการเล่นมุกในภาษาไทยใช้สื่อถึงความหมาย โทรศัพท์มือถือ รุ่น “Iphone 4’s” เนื่องจากตัวละครเจ็ตวูเป็นคนจีน จึงมีการออกเสียงเพี้ยนจาก “เอส” เป็น “เด้ด” ที่หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ในภาษาไทย แสดงออกไปในทางทะเล้ง และหยาบคาย จึงถูกจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกการใช้คำต้องห้าม ผู้แปลใช้กลวิธีการสร้างคำใหม่ เนื่องจากในภาษาจีนไม่สามารถเล่นคำพ้องเสียงที่มีความหมายเดียวกันอย่างภาษาไทยได้ จึงสร้างคำใหม่ในบริบทของภาษาจีนให้สอดคล้องกับภาษาไทย โดยใช้คำว่า “死 ” ที่มีความหมายว่า “ตาย” ให้มีความคล้องจองในการเล่นคำพ้องเสียงกับคำว่า “四” ที่มีความหมายว่า “สี่” แทน

6) การแทนที่วัฒนธรรม คือการนำวัฒนธรรมไทยมาปรับให้เข้ากับบริบทของภาษาจีน ผู้แปลยังคงแปลบทบรรยายใต้ภาพตรงกับบริบทของตัวเนื้อหา แต่สามารถเปลี่ยนความหมายให้แตกต่างจากภาษาไทยได้ โดยมีตัวอย่างดังนี้

(19)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
แพนเค้ก	นี่ฝรั่งเหอเนี่ย ต้องการพริกเกลือไหม คะ you want จิ้ม พริกเกลือ?	他是 法国人 吗? เขา เป็น คนฝรั่งเศส ไหม 你 喜欢 吃 薯条 吗? คุณ ชอบ กิน เฟรนช์ฟรายส์ ไหม 想不想 配 蘸酱? อยากไม่อยาก จิ้ม ซอส	เขาเป็นคนฝรั่งเศสหรือเปล่า? คุณชอบกินเฟรนช์ฟรายส์ไหม ? อยากได้ซอสบ้างไหม?

ในบริบทนี้ตัวละครแพนเค็กมีการเล่นคำพ้องเสียง “ฝรั่ง” ที่หมายถึงชาวต่างชาติ กับ “ฝรั่ง” ที่หมายถึงผลไม้ จึงจัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกแบบเล่นคำ ผู้แปลใช้กลวิธีการแทนที่วัฒนธรรม ในภาษาไทยมีการเล่นคำว่า “ฝรั่ง” เนื่องจากวัฒนธรรมไทยมีการรับประทานผลฝรั่งคู่กับการจิ้มพริกเกลือ แต่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมจีน ทำให้ผู้แปลเลือกที่จะใช้วัฒนธรรมที่เป็นสากลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทได้โดยง่าย ผู้แปลยังคงบริบทของภาษาไทยที่ต้องการจะสื่อถึงชาวต่างชาติ โดยแทนที่จะใช้คำว่า “外国人” ที่มีความหมายว่า “ชาวต่างชาติ” โดยตรง แต่กลับเลือกใช้คำว่า “法国人” ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษคือ “French” เป็นการเล่นคำให้มีความหมายสอดคล้องกับ “French fries” ซึ่งภาษาจีนก็คือ “薯条” แปลว่า เฟรนช์ฟรายส์ และในวัฒนธรรมของชาวตะวันตกมีการทานเฟรนช์ฟรายส์คู่กับซอส เพื่อให้ผู้ชมชาวจีนเข้าใจถึงบริบทของมุกตลกที่ภาพยนตร์ต้องการจะสื่อ

7) การละ คือการแปลคร่าว ๆ หรือการแปลบางคำเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมจีนที่ไม่มี วัฒนธรรมที่เหมือนกับวัฒนธรรมไทย ผู้แปลสามารถที่จะไม่แปลสิ่งนั้นได้ หากผู้แปลมองว่าเรื่องที่ต้องการจะแปลนั้นไม่สามารถที่จะแปลได้ โดยมีตัวอย่างดังนี้

(20)

ตัวละคร	บทละครในภาพยนตร์	บทบรรยายใต้ภาพภาษาจีน	การแปลเอาความ
แพนเค็ก	อีสัตว์ ภูนิกว่ามันเป็นผี	我还以为是鬼。 ฉัน ยัง คิดว่า เป็น ผี	ฉันคิดว่าเป็นผี

ในบริบทนี้ตัวละครแพนเค็กตกใจใบหน้าของ ผอ.พรณราย เนื่องจากมีรูปร่างเหมือนผี โดยเป็นการกล่าววาจาออกมาเพื่อยั่วยุต้งใจให้อีกฝ่ายได้ยิน จัดอยู่ในกลวิธีการสร้างมุกตลกแบบหยอกล้อ ผู้แปลใช้กลวิธีการละคำอุทาน “อีสัตว์” ที่แสดงความตกใจออกไป เพราะเป็นคำที่ไม่สามารถแปลตรงตัวได้ในภาษาจีน เนื่องจากคำว่า “อีสัตว์” ในภาษาไทยเป็นคำอุทานที่ไม่ได้มีหน้าที่ขยายประโยคที่จะสื่อในภาษาจีนอีกด้วย ผู้แปลจึงเลือกที่จะละการแปลคำอุทานนี้ เนื่องจากคำว่าสัตว์ที่ใกล้เคียงที่สุดในภาษาจีนคือคำว่า 畜生 (สัตว์เดียรัจฉาน) ซึ่งในภาษาจีนใช้เป็นคำด่ามากกว่าคำอุทาน

ผลการวิจัยและการอภิปราย

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้ในการถ่ายทอดมุกตลกเป็นภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของบทบรรยายใต้ภาพ (subtitles) ซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ เวลา และระดับภาษา

ที่แตกต่างจากการแปลแบบอื่น ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า อารมณ์ขันแบบไทยที่ปรากฏในภาพยนตร์ “เรื่องหอแก้วแตก” มีความซับซ้อนที่ไม่สามารถถ่ายทอด สู่ผู้ชมชาวจีนได้อย่างสมบูรณ์ แม้จะใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายก็ตาม ซึ่งสามารถอธิบายด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

ด้านสถิติ

ผู้วิจัยได้รวบรวมมุกตลกในภาพยนตร์เรื่อง “หอแก้วแตก” ภาคที่ 2-5 จำนวนทั้งหมด 44 มุกตลก โดยแบ่งมุกตลกออกเป็น 9 ประเภท โดยแต่ละประเภทมีปริมาณดังต่อไปนี้ 1) การเล่นคำ จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25 2) การหยอกล้อ จำนวน 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.9 3) การล้อเลียน จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.6 4) การใช้คำคม จำนวน 3 6.8 5) การประชดเหน็บแนม จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.4 6) การเสียดสี จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.1 7) การเล่นตลก จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.8 8) การแตกตลกจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.5 และ 9) การใช้คำต้องห้าม จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.8 ผู้วิจัยพบว่ามุกตลกแต่ละประเภทยังมีความซับซ้อนและมีความยาวไม่เท่ากัน ดังนั้นใน 1 มุกตลกอาจมีบทพูดของตัวละครที่ยาวมาก ทำให้ต้องใช้กลวิธีการแปลมุกตลกมากกว่า 1 กลวิธี โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

การปรากฏร่วมระหว่างประเภทมุกตลกและกลวิธีการแปล

ประเภทมุกตลก	กลวิธีการแปล							รวมความถี่ของ กลวิธีการแปล ในแต่ละประเภท มุกตลก
	การ ขยาย ความ	การ แปล ตรงตัว	การ ถอด ความ	การ เพิ่ม ความ	การ สร้าง คำใหม่	การ แทนที่ วัฒนธรรม	การ ละ	
ประเภท	ความ	ตรงตัว	ความ	ความ	คำใหม่	ธรรม	การละ	มุกตลก
การเล่นคำ	15	13	8	4	4	3	1	48
การหยอกล้อ	9	11	7	3	5	2	1	38
การล้อเลียน	7	6	6	2	3	1	1	26
การใช้คำคม	6	4	5		3			18
การประชดเหน็บแนม		1	2	2				5
การเสียดสี	5	1	1	2				9
การเล่นตลก	3	3	1	1		1		9
การแตกตลก		1	1					2

การใช้คำต้องห้าม	1				1				1				3			
รวมจำนวนกลวิธีการ	45	41	31	14	16	7	4		158							
แปลแต่ละประเภท																

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประเภทมุกตลกที่มีปริมาณสูงสุดสามอันดับแรกได้แก่ 1) การเล่นคำ มีจำนวน 11 มุกคิดเป็นร้อยละ 25 2) การหยอกล้อ 7 มุก คิดเป็นร้อยละ 15.9 และ 3) การล้อเลียน จำนวน 6 มุก คิดเป็นร้อยละ 13.6 จากมุกตลกที่นำมาศึกษาจำนวน 44 มุก มุกตลกประเภทการเล่นคำ มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเภทมุกทั้งหมด และยังพบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลร่วมกันมากที่สุด โดยมีการใช้กลวิธีการแปลครบทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ 1) การขยายความ 10 ครั้ง 2) การแปลตรงตัว 11 ครั้ง 3) การถอดความ 10 ครั้ง 4) การเพิ่มความ 6 ครั้ง 5) การสร้างคำใหม่ 4 ครั้ง 6) การแทนที่วัฒนธรรม 3 ครั้ง และ 7) การละ 1 ครั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มุกตลกประเภทการเล่นคำมีความซับซ้อนทางภาษาสูงกว่ามุกตลกประเภทอื่น เนื่องจากมุกตลกประเภทการเล่นคำนี้อาศัยเสียงพ้องและความหมายหลายระดับ ซึ่งสอดคล้องกับระบบภาษาไทยโดยตรง เมื่อแปลเป็นภาษาจีนผู้แปลจึงไม่สามารถใช้กลวิธีใดกลวิธีหนึ่งได้ แต่ต้องเลือกใช้หลายกลวิธีร่วมกันภายในมุกเดียว โดยเฉพาะในกรณีที่บทสนทนามีความยาวหรือมีการเล่นคำต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีทั้งการแปลตรงตัวเพื่อคงเนื้อหา การขยายความหรือถอดความเพื่ออธิบายความหมาย และการสร้างคำใหม่หรือแทนที่วัฒนธรรมเพื่อรักษาผลทางอารมณ์ของมุกตลกไว้

ประเภทมุกตลกที่มีการใช้มากเป็นอันดับสองคือ การหยอกล้อ จำนวน 7 มุก คิดเป็นร้อยละ 15.9 พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลร่วมกันหลายรูปแบบเช่นกัน ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มุกตลกประเภทการหยอกล้อมักใช้ทั้งถ้อยคำ น้ำเสียง และรูปลักษณ์ภายนอกของตัวละคร จึงทำให้ผู้แปลต้องใช้ทั้งการแปลตรงตัวเพื่อคงความหมายเดิม และการขยายความหรือถอดความเพื่อถ่ายทอดนัยของคำพูดให้เหมาะสมกับภาษาจีน นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการแปลแบบการละที่สะท้อนให้เห็นว่า มุกตลกประเภทการหยอกล้อบางส่วนมีลักษณะเป็นคำสแลง คำล้อเลียน หรือคำที่มีนัยไม่เหมาะสม ซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดได้โดยตรงในบทบรรยายได้ภาพ จึงจำเป็นต้องตัดทอนหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของภาษาปลายทาง

ส่วนประเภทมุกที่ใช้มากเป็นอันดับสามคือ การล้อเลียน จำนวน 6 มุก คิดเป็นร้อยละ 13.6 ลักษณะของมุกล้อเลียนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพฤติกรรม บุคลิก หรือแบบแผนทางสังคมของตัวละคร ทำให้สามารถใช้การแปลตรงตัวได้ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับมุกตลกประเภทการเล่นคำ อย่างไรก็ตาม ยังจำเป็นต้องใช้การขยายความและการถอดความในหลายกรณี เพื่อช่วยให้ผู้ชมชาวจีนเข้าใจนัยทางสังคมหรือภาพลักษณ์ภายนอกของตัวละครที่ถูกล้อเลียน ซึ่งอาจมีความเฉพาะเจาะจงในวัฒนธรรมไทย ผลการศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นว่า มุกตลก

ประเภทการหยอกล้อและการล้อเลียนแม้จะมีความซับซ้อนทางภาษาน้อยกว่าการเล่นคำ แต่ยังคงอาศัยกลวิธีการแปลหลายรูปแบบ เนื่องจากเป็นมุกตลกที่พึ่งพาบริบททางสังคมและลักษณะเฉพาะของตัวละครค่อนข้างมาก

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ลักษณะของมุกตลกทั้งสามประเภท ได้แก่ การเล่นคำ การหยอกล้อ และการล้อเลียน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเลือกใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลาย เนื่องจากมุกตลกเหล่านี้จะพึ่งพาการใช้ภาษาน้ำเสียง และบริบททางวัฒนธรรมของสังคมไทย จึงไม่สามารถถ่ายทอดความตลกได้ด้วยการแปลตรงตัวเพียงอย่างเดียว ผู้แปลจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีการหลายรูปแบบร่วมกัน เช่น การขยายความเพื่ออธิบายบริบท การถอดความเพื่อปรับโครงสร้างภาษา การเพิ่มความเพื่อให้เข้าใจนัยของคำพูด และการสร้างคำใหม่หรือแทนที่วัฒนธรรมเพื่อรักษาผลทางอารมณ์ของมุกตลกในภาษาจีน ฯลฯ

โดยเฉพาะมุกประเภทการเล่นคำซึ่งมีความซับซ้อนทางภาษา พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลครบทุกประเภท สะท้อนให้เห็นว่า มุกตลกในภาพยนตร์เรื่องหอแก้วเตกนั้น ต้องอาศัยความยืดหยุ่นในการแปลสูงที่สุด เพื่อถ่ายทอดนัยทางสังคมและลักษณะบุคลิกของตัวละครให้ผู้ชมต่างวัฒนธรรมเข้าใจได้ ดังนั้น ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ยิ่งมุกตลกในภาษาต้นทางมีความเฉพาะทางมากเท่าใด ผู้แปลยิ่งต้องใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายมากขึ้นเท่านั้น และลักษณะเด่นของภาพยนตร์ตลกไทยที่เน้นการใช้ภาษา การหยอกล้อ และการล้อเลียนตัวละคร ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแปลบทบรรยายได้ภาพต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนเชิงภาษาและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรักษาทั้งความหมายและความขบขันของต้นฉบับไว้ได้มากที่สุด

ด้านกลวิธี

กลวิธี “ขยายความ” เป็นการประนีประนอมระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง

การเลือกใช้กลวิธี “ขยายความ” ในการแปลมุกตลกจากบริบทเฉพาะทางวัฒนธรรม เป็นการแปลมุกตลกที่ฝังรากอยู่ในบริบทเฉพาะทางวัฒนธรรมไทย เช่น วาทกรรมทางเพศ การล้อเลียนชนชั้น หรือคำศัพท์ที่มีความเฉพาะทางวัฒนธรรม เช่น “ลูกเทพ” “นางงามมะขาม” “คูโบ” ฯลฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้แปลไม่ได้เลือกใช้ “การเพิ่มความ” หรือ “การแทนที่ทางวัฒนธรรม” เป็นหลักแต่กลับเลือกใช้ “การขยายความ” เป็นกลวิธีหลัก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสูงสุดในการแปลทั้งหมด (ร้อยละ 28.48) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการใช้กลวิธีดังกล่าวสะท้อนถึงการประนีประนอมระหว่างภาษาต้นทางและภาษาปลายทางเพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจบริบทได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องบิตเนื้อหาของมุกตลกให้เข้ากับวัฒนธรรมปลายทาง นอกจากนี้ยังพบว่า การขยายความมักใช้กับมุกตลกที่ต้องตีความ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามุกตลกของไทยมีความซับซ้อน

ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีการขยายความทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นกลวิธีที่รักษาเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของต้นฉบับไว้ได้อย่างใกล้เคียงที่สุด โดยใส่คำอธิบายที่กระชับเข้าไปในบทแปลโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

“การแปลเชิงอรรถศาสตร์” (semantic translation) ของ Newmark (1988) ที่เน้นการรักษาความหมายเฉพาะของข้อความในบริบทต้นทางมากกว่าการดัดแปลงให้เข้ากับบริบทของผู้รับสาร ในกรณีนี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างมุกตลกเพื่อแสดงรายละเอียดให้ชัดเจนมากขึ้น ดังนี้ เจ๊แตัวพูดว่า “เป็นโงะ ไม่ใช่สิงโตนะเนี่ย สิงห์บุรีเลย กุจะบอกให้” โดยมีคำบรรยายใต้ภาพว่า “我不只是一头狮子, 我可是一头巨狮” เมื่อแปลเป็นไทยจะได้ว่า “ฉันไม่ใช่สิงโตตัวหนึ่งนะแต่ฉันเป็นสิงโตยักษ์” จะเห็นได้ว่า ผู้แปลได้ลดทอนความซับซ้อนของภาษาไทยและได้ตีความประโยคดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ทำให้สิงห์บุรีที่เป็นมุกตลกแบบเปรียบเทียบกับจังหวัดสิงห์บุรีเป็นสิงโตตัวใหญ่ ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาจีนแล้ว กระบวนการตีความหรือการเปรียบเปรยซึ่งเป็นจุดสำคัญของมุกตลกในภาษาไทยได้หายไป

อีกกรณีหนึ่งที่เห็นได้ชัดจากการขยายความโดยการตีความจากภาษาต้นทาง แล้วทำให้ภาษาจีนลดความซับซ้อนลง เช่น กรณีของเจ๊แตัวซึ่งเป็นตัวละครที่พูดติดสำเนียงจีนพูดว่า “หน้ามึงจะเลิมนะ” ภาษาจีนแปลว่า “还是一样丑 (ยังอุบาทว์เหมือนเดิม)” มุกดังกล่าวในภาษาต้นทางเป็นการเล่นเสียงคำว่า “เลิมนะ” กับ “เดิม” ให้ผู้ฟังได้ตีความก่อนขั้นหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เป็นเอกลักษณ์ของมุกตลกไทยที่จะต้องให้ผู้ฟังได้ฉุกคิดก่อนที่จะหักมุมจากความเข้าใจเดิม ซึ่งในภาษาไทยนั้นผู้ฟังจะเข้าใจว่า “เลิมนะ” หมายถึง เหมือนเดิม ซึ่งในตอนหลังเจ๊แตัวได้เฉลยว่า “ไม่ กูกำลังบอกว่าหน้ามึงจะเป็นริมนะ” ซึ่งคำบรรยายใต้ภาพแปลว่า “没有我是说你很丑 (ไม่ ฉันหมายถึงว่าหน้าแกอุบาทว์มาก)” จะเห็นได้ว่าคำบรรยายใต้ภาพได้ตีความจากภาษาไทยแล้วขั้นหนึ่ง แม้ว่าจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าเจ๊แตัวต้องการสื่ออะไร แต่คำบรรยายดังกล่าวได้ลดทอนกระบวนการคิดของผู้ชมซึ่งมุกข้างต้นมีความสำคัญที่การหักมุมในภายหลัง แต่ผู้แปลได้แปลโดยตีความคำว่า “เลิมนะ” เป็น “อุบาทว์” ไปแล้วตั้งแต่ต้น ทำให้ขาดอรรถรสในการทำความเข้าใจมุกจากภาพยนตร์เรื่องหอแต้วแตก จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการขยายความเพื่อรักษาเนื้อหาของต้นฉบับไว้ได้อย่างใกล้เคียงที่สุด ด้วยการตีความแบบกระชับและใส่เข้าไปในบทแปลโดยตรงโดยไม่มีการเขียนขยายความเพิ่มเติม

ด้วยเหตุนี้กลวิธีการแปลแบบขยายความของบทบรรยายใต้ภาพดังกล่าวสะท้อนปัญหาด้านการแปลสองประการ ประการแรก สะท้อนให้เห็นว่ามุกตลกของไทยมีความซับซ้อนและต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์มากหากต้องการที่จะรักษาอารมณ์ของภาษาต้นทาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้แปลไม่สามารถใช้กลวิธี “เพิ่มความ” ได้มากนัก ซึ่งการเพิ่มความมักเกี่ยวข้องกับการแทรกข้อมูลใหม่ที่ไม่มีในต้นฉบับ และการแทนที่ทางวัฒนธรรม คือการเปลี่ยนวัตถุ คำ หรือบริบทต้นทาง ให้เป็นสิ่งที่ใกล้เคียงในวัฒนธรรมปลายทาง ซึ่งอาจบิดเบือนเจตนาหรือความหมายเชิงอัตลักษณ์ของต้นฉบับ

ประการที่สอง คือข้อจำกัดของบทบรรยายใต้ภาพ เนื่องจากบทบรรยายใต้ภาพนั้นไม่เอื้อให้ใส่คำอธิบายยาว ๆ หรือเชิงอรรถ ดังนั้นการขยายความในระดับพอประมาณจึงเป็นกลวิธีที่ช่วยให้สามารถอธิบายคำศัพท์หรือ

บริบทเฉพาะได้โดยไม่ทำให้จังหวะของบทสนทนาสะดุด และทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องได้โดยง่าย ทั้งนี้กลวิธีการขยายความทำหน้าที่เป็น “พื้นที่กึ่งกลาง” โดย Díaz Cintas & Remael (2007) อธิบายว่าพื้นที่กึ่งกลางนี้ทำหน้าที่ประนีประนอมระหว่างการรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมต้นทางกับการสื่อสารให้ผู้ชมปลายทางเข้าใจได้ ซึ่งเหมาะกับการแปลบทบรรยายได้ภาพที่มีข้อจำกัด ทั้งด้านความยาว และเวลาในการอ่าน

“การแปลตรงตัว” มักใช้ในบริบทวัฒนธรรมที่เข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมา

ผลการวิจัยพบว่ากลวิธี “การแปลตรงตัว” ถูกนำมาใช้กับมุกตลกจำนวนมาก โดยเฉพาะในกรณีที่คำต้นทางสามารถแปลงกลับเป็นภาษาจีนได้โดยไม่สูญเสียโครงสร้างของประโยคหรือความหมายหลัก อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจคือ การแปลตรงตัวมักใช้ในกรณีที่วัฒนธรรมต้นทางมีลักษณะ เข้าใจได้ง่ายหรือเป็นสากลมากพอสมควร แม้ว่าจะมีต้นกำเนิดในบริบทไทยก็ตาม เช่น มุกตลกที่มีการด่าแบบตรงไปตรงมา เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการที่วัฒนธรรมไทยถูกแปลตรงตัวได้โดยไม่จำเป็นต้องขยายความเพิ่มเติม ด้วยเหตุผลการแปลตรงตัวมักใช้กับวัฒนธรรมกึ่งสากลหรือวัฒนธรรมและภาษาที่สามารถเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งช่วยให้การแปลตรงตัวยังคงรักษาความหมายได้

ทฤษฎีของ Newmark (1988) แยกประเภทคำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมออกเป็น 5 กลุ่ม และระบุว่าคำที่เกี่ยวข้องกับสถาบันสากลหรือกิจกรรมที่เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมหลายแห่ง สามารถแปลตรงได้โดยไม่ต้องแทรกคำอธิบายเพราะผู้รับสารมีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว ซึ่งต่างจากคำหรือแนวคิดที่จำกัดอยู่เฉพาะวัฒนธรรม เช่น “ลูกเทพ” ที่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับบริบทวัฒนธรรมไทยในการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยพบว่า การแปลตรงตัวจะใช้กับวัฒนธรรมกึ่งสากลที่สามารถเข้าใจได้โดยไม่ต้องตีความ เช่น ตัวอย่าง (14) จากบทพูดที่ว่า “ฉันเป็นนางงาม มะขามสามปีซ้อน” ซึ่งได้แปลคำว่า “นางงามมะขาม” อย่างตรงไปตรงมา (罗望子选美皇后) โดยไม่ได้ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมปลายทาง เนื่องจากผู้รับสารสามารถเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมาว่า เวทีประกวดดังกล่าว เป็นเวทีระดับท้องถิ่นซึ่งทราบได้จากการตั้งชื่อเวทีตามชื่อผลไม้พื้นเมืองในประเทศไทย

นอกจากนี้ กลวิธีการแปลตรงตัวมักถูกนำมาใช้กับวลีหรือบทพูดที่ไม่มีการเล่นเสียง เล่นคำ หรือสื่อความสองนัย ดังตัวอย่าง (15) เช่น “อีกนกระจอกเทศนี้ใครคะ” ที่แปลตรงตัวในคำบรรยายได้ภาพเป็น “这只鸵鸟是谁啊” โดยไม่มีการขยายความเพิ่มเติมหรือมีการปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมปลายทาง เนื่องจากการแสดงและภาษาสอดคล้องไปกับการดำเนินเรื่องที่มีความชัดเจนในตนเองอยู่แล้ว แม้ว่าการเปรียบเทียบไม่สวยงามเป็นนกระจอกเทศนั้นอาจไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมจีน แต่จากการดำเนินเรื่องสามารถทำให้เกิดการตีความได้ว่านกระจอกเทศในบริบทนี้ไม่ใช่คำชมเชย ในกรณีนี้การแปลตรงตัวจะใช้กับวัฒนธรรมร่วมที่เข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมา

หากใช้แนวคิด Relevance Theory ของ Sperber & Wilson (1986) จะกล่าวได้ว่าการแปลตรงตัวให้ประสิทธิภาพในระดับที่น่าพอใจได้ เมื่อบริบทที่ต้องใช้การตีความมีน้อย กล่าวคือผู้ชมสามารถเข้าใจได้โดยไม่ต้องใช้พลังประมวลผลเชิงปริมาณหรือเชิงวัฒนธรรมมากนัก โดยผู้แปลไม่จำเป็นต้องแปลงค่าเพราะคำดังกล่าวไม่มีผลต่อการรับรู้ทางอารมณ์ของผู้ชมจีน ซึ่งต่างจากคำว่า “ฝรั่งจิ้มพริกเกลือ” ที่เต็มไปด้วยนัยทางวัฒนธรรมของไทยที่เรียกชาวตะวันตกว่าฝรั่ง ซึ่งเป็น คำพ้องเสียงกับชื่อของผลไม้

ด้านข้อจำกัดการแปลมุกตลกในเรื่องหอแก้วแตก

ข้อจำกัดโครงสร้างของภาษาไทยกับภาษาจีน

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการสร้างมุกตลกในภาษาไทยที่พบบ่อยที่สุด คือ การเล่นคำ และ การหยอกล้อ ซึ่งเข้ากับ Incongruity Theory ตามแนวคิดของ Attardo (1994) ที่อธิบายว่าอารมณ์ขันเกิดจากความไม่ลงรอยทางความหมาย

ภาษาไทยมีลักษณะเด่นคือ การใช้คำพ้องเสียง คำสองความหมาย และคำที่ขึ้นอยู่กับการนำเสียงหรือสำเนียงท้องถิ่น ซึ่งสร้างพื้นที่ให้ผู้สร้างสรรค์บทสามารถหยอกล้อ สื่อความส่อนัย หรือสร้างความแปลกแยกเพื่อให้ผู้ชมเกิดเสียงหัวเราะได้ แต่ภาษาเขียนของภาษาจีน โดยเฉพาะในบริบทของคำบรรยายได้ภาพที่จำกัดพื้นที่ จังหวะ และคำอาจไม่สามารถรองรับการเล่นเสียงหรือความหมายอ้อมเช่นนั้นได้

แม้ผู้แปลจะใช้กลวิธีการสร้างคำใหม่ หรือการขยายความเพื่อพยายามสร้างอารมณ์ที่ใกล้เคียงเดิม แต่ก็ไม่สามารถชดเชยความสั่นไหวของจังหวะมุกที่เกิดจากน้ำเสียงและคำพูดได้ เช่น คำว่า “เย็ด” ที่เกิดจากการพูดเพี้ยนของเจ้าแก้วที่เป็นการใช้สำเนียงตลกแบบพูดไม่ชัด ในการออกเสียง “S” ในภาษาอังกฤษ (ไอโฟน 4S) นั้นเมื่อนำมาแปลเป็นภาษาจีนกลับต้องแปลเป็น “死” (sǐ = ตาย) เพื่อรักษาจังหวะเสียง จะเห็นได้ว่าความตลกนั้นเคลื่อนไปจากเดิมที่อยู่ในตำแหน่ง “S” แปลงคำเป็นว่า “เย็ด” ด้วยการพูดไม่ชัด แต่การแปลเป็นภาษาจีนความตลกนั้นกลับเคลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งเลข “4” ที่ออกเสียงว่า “ซื่อ” โดยแปลเป็นจีนว่า “死” ออกเสียงว่า “สี่” ที่แปลว่าตาย ซึ่งเป็นการใช้ 谐音 (xiéyīn) หรือคำที่มีเสียงคล้ายกัน ทำให้เลข 4 เชื่อมโยง กับคำว่า “ตาย” จะเห็นได้ว่าแม้ว่าผู้แปลจะรักษากลวิธีการสร้างความตลกด้วยการเล่นเสียง แต่การเคลื่อนตำแหน่งของมุกตลกดังกล่าวทำให้เกิดการสูญเสียเจตนาเดิมของมุกที่แฝงความลามกในภาษาไทยไปโดยสิ้นเชิง

ข้อจำกัดความแตกต่างทางวัฒนธรรมและอุปสรรคด้านความรู้ร่วม

หนึ่งในข้อค้นพบที่สำคัญคือ การแปลอารมณ์ขันในภาพยนตร์หอแก้วแตกต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างยิ่งในแง่ของความรู้ร่วม (shared cultural knowledge) โดย House (2015) อธิบายเกี่ยวกับการแปล

ความรู้ร่วมไว้ว่า การแปลมิใช่เพียงการถ่ายโอนคำศัพท์หรือโครงสร้างประโยคจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการต่อรอง “ความหมาย” ระหว่างวัฒนธรรมต้นทางและวัฒนธรรมปลายทาง ซึ่งความท้าทายคือในกรณีที่วัฒนธรรมในภาษาต้นทางนั้นไม่มีอยู่ในภาษาปลายทางหรือเรียกว่าวัฒนธรรมเฉพาะ (culture-specific) โดย Baker (1992) อธิบายว่าเป็นแนวคิดในภาษาต้นทางที่อาจไม่มีอยู่เลย ในวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง แนวคิดเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรม เช่น ความเชื่อทางศาสนา หรือสิ่งที่เปี่ยมรูปธรรม เช่น ประเพณีทางสังคม หรือแม้กระทั่งประเภทของอาหาร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนจัดอยู่ในกลุ่มคำหรือแนวคิดที่เฉพาะต่อวัฒนธรรมต้นทาง (p. 21) ซึ่งวัฒนธรรมเฉพาะนี้เองทำให้การแปลต้องเผชิญกับความท้าทายในการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมปลายทาง

ในกรณีของห่อแตงแตก มุกตลกจำนวนมากมีลักษณะเป็นอารมณ์ขันแบบล้อเลียนอัตลักษณ์ เสียดสีทางเพศ และการเมืองไทย อาทิ การล้อเลียนการลี้ภัยทางการเมืองของนักการเมืองไทย (กรณี “ดูไบ”) ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมเฉพาะในบริบทสังคมไทย สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถแปลเป็นภาษาจีนโดยรักษาความหมายหรืออารมณ์ขันดั้งเดิมไว้ได้ ซึ่งสอดคล้อง โดย Baker (1992) ได้เสนอว่าหนึ่งในข้อจำกัดสำคัญในการแปล คือ cultural equivalence หรือความเทียบเท่าทางวัฒนธรรม ซึ่ง Newmark (1988) เสนอว่า “Cultural equivalence is the translation of a cultural word by a cultural word of comparable impact in the target language.” (p. 83) โดยมองว่าการแปลนั้นจะต้องสร้างผลกระทบให้ได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับ ซึ่งหาได้ยาก ในกรณีของอารมณ์ขัน เพราะความขบขันมักขึ้นอยู่กับสิ่งที่ผู้ชมในสังคมนั้นเข้าใจร่วมกัน การแปลที่ขาดฐานประสบการณ์ร่วมจึงมีแนวโน้มที่จะล้มเหลวในการสร้างอารมณ์ขันแบบเดียวกัน

ข้อจำกัดด้านลักษณะเฉพาะของบทบรรยายใต้ภาพ

ตามข้อเสนอของ Diaz Cintas & Remael (2007) การแปลคำบรรยายใต้ภาพมีข้อจำกัดเฉพาะ เช่น จำนวนอักขระไม่ควรเกิน 35-40 ตัวต่อบรรทัด จำกัดเวลา แสดงผล และต้องไม่บดบังภาพยนตร์ ฯลฯ ส่งผลให้ผู้แปลไม่สามารถแทรกคำอธิบายเพิ่มเติมหรือขยายความได้ตามที่ต้องการ ดังนั้น มุกตลกที่ต้องอาศัยการอธิบายบริบทหรือพึ่งพาความรู้หรือความเข้าใจทางวัฒนธรรม เช่น คำว่า “ลูกเทพ” ซึ่งมีความหมายทั้ง เด็ก และ “ตุ๊กตาบูชา” ในสังคมไทย จึงถูกแปลเป็น “ตุ๊กตานางฟ้า” (天使娃娃) ซึ่งช่วยให้เข้าใจได้ในระดับหนึ่ง แต่ผู้ชมก็อาจจะไม่เข้าใจนัยยะเสียดสี หรือวัฒนธรรมมุเตลู่ในสังคมไทยว่าเป็น ตุ๊กตาที่เอาไว้บูชาประตูกเทพ

จากการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงสถิติสามารถสรุปได้ว่า อารมณ์ขันในภาพยนตร์ไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องห่อแตงแตกเป็นอารมณ์ขันที่ฝังรากในภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง การแปลอารมณ์ขันเหล่านี้สู่ภาษาจีนจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ด้วยไม่ใช่แค่ความรู้ด้านภาษา ผู้แปลต้องมีความเข้าใจวัฒนธรรม

ต้นทางและปลายทางอย่างลึกซึ้ง มีทักษะการเจรจาหว่านความหมาย แรงขับเคลื่อน และความเหมาะสมตามบริบทของผู้ชม สอดคล้องกับปรัชญาพัฒนา ปัญญาเร็ว ทองเปลว และ กนกพร นุ่มทองที่ชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่อง หอแก้วแตก มีลักษณะเด่นที่ตัวละครกะเทยใช้ภาษาที่หลากหลายเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เช่น การด่าและการเสียดสี อย่างไรก็ตามภาษาที่ใช้สามารถถูกใช้ซ้ำในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งนับเป็นความท้าทายในการหาคำในภาษาปลายทางที่สามารถถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ได้อย่างสมบูรณ์ (2566, หน้า 100) ผู้วิจัยพบว่าแม้กลวิธีการแปล เช่น การขยายความ การแทนที่วัฒนธรรม และการถอดความ จะสามารถช่วยให้ผู้ชมชาวจีนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ในระดับหนึ่ง แต่ความซับซ้อนในแบบฉบับไทยที่อิงกับเสียง พุทธกรรม และอัตลักษณ์เฉพาะของสังคมไทยกลับไม่สามารถถ่ายทอดได้อย่างครบถ้วนในบริบทภาษาจีน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในกระบวนการแปลอารมณ์ชั้นข้ามวัฒนธรรมระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน ดังนั้นการแปลบทบรรยายใต้ภาพของภาพยนตร์ตลกของไทยจึงควรได้รับการพัฒนาหากต้องการให้ภาพยนตร์ตลกของไทยเป็นที่รู้จักในต่างประเทศมากขึ้น

เกี่ยวกับผู้เขียน

ภัทรพงศ์ คงวัฒนา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ธนัญฐากุล พรทิพย์พานิช: ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ชูเจิน หง: อาจารย์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

วิรัช เวโรจน์ฤดี: อาจารย์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

มินตรา แซ่แต้: นิสิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

อัญชลีพร นามวงษา: นิสิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ภควัฒน์ จริยา: นิสิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ธนวรรณ บัวขาว: นิสิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2563). *กระแสแรง! “พจมานสว่างคาตา” พร้อมส่องรายได้จักรวาล “หอแก้วแตก”*.

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2568, จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/883645>

ญาดา ชาบุญบุษย์. (2551). *กลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนอารมณ์ขันของ เกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา*.

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- ธัชพล พงศ์ประสิทธิ์ และ เกวลี เพชรอาทิตย์. (2564). การศึกษาลักษณะและกลวิธีการแปลคำต้องห้ามในบทบรรยายใต้ภาพจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยของซีรีส์วายจีน: กรณีศึกษาซีรีส์วายจีนเรื่อง “รายนักรักเสพติด”. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 14(2), 265-306.
- ประภัสร์ นกเลิศพันธุ์ และ เกวลี เพชรอาทิตย์. (2567). การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส”. *วารสารศิลปการจัดการ*, 8(3), 358-381.
- พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2555). รายงานการวิจัยเรื่องภาพยนตร์ตลก : กรณีศึกษาภาพยนตร์ตลกของไทยในช่วงปี 2548-2552. วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์ศุภางค์ เมตไตรพันธ์. (2566). กลวิธีการแปลคำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในบทบรรยายใต้ภาพ : กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่อง ร่วงทรง. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 9998. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9998>
- พิสิษฐพัฒน์ ปัญญาเร็ว ทองเปลว และ กนกพร นุ่มทอง. (2566). การศึกษาการแปลคำคำของกะเทยจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน กรณีศึกษาบทบรรยายใต้ภาพของภาพยนตร์เรื่อง “หอแก้วแตก”. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*. 18(2), 85-102.
- เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์. (2564). ย้อนรอยต้นกำเนิดจักรวาลหนัง หอแก้วแตก เรามาถึงจุด แหกโควิดปังปรีเย่. เมเจอร์ซินีเพล็กซ์ สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.majorcineplex.com/news/all-ohmy-ghost8>
- รัตม์ภัส มีสุข และ บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). กลวิธีการแปลคำศัพท์เกมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “จุดดวงดาวเกียรติยศ”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 11(2), 31-50.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วีระชาติ ดวงมาลา และ กนกพร นุ่มทอง. (2565). การศึกษาการแปลและข้อผิดพลาดในการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพในภาพยนตร์เรื่อง “ร่วงทรง”. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 15(2), 251-291.
- อธิปัตย์ นิตยัณรา และ กนกพร นุ่มทอง. (2566). ลักษณะการแปลการเล่นคำส่อนัยทางเพศในบทบรรยายใต้ภาพจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนของซีรีส์วายไทย: กรณีศึกษาซีรีส์วายไทยเรื่อง “เพราะเราคู่กัน”. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 19(2), 195-227.

- อนัญญา จริยรังษีรัตน. (2559). วิเคราะห์การแปลความขบขันในบทบรรยายใต้ภาพยนตร์เรื่อง “กวน มึน โฮ” และ “พี่มาก...พระโขนง”. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*. 23(1), 154-178.
- Attardo, S. (1994). *Linguistic theories of humor*. Mouton de Gruyter.
- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. Routledge.
- Díaz Cintas, J., & Remael, A. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling*. St. Jerome Publishing.
- Freud, S. (1960). *Jokes and their relation to the unconscious* (J. Strachey, Trans.). W. W. Norton.
(Original work published 1905)
- Hermansen, S., & Anderson, C. S. (2016). *Translation of humor in TV-series “Friends”*
[Unpublished thesis]. Aarhus University.
- House, J. (2015). *Translation quality assessment: Past and present*. Routledge.
- Morreall, J. (2009). Humor as cognitive play. *Journal of Literary Theory*, 3(2), 241–260.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. Prentice Hall.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition*. Basil Blackwell.